Pauli Joseph

250000

JAN 22 1929

71,684

Giovio, Paolo.

German

PAVLI IO=

VII COMENSIS MEDICI
De Romanis Piscibus libel.
lus ad Ludouicum Bor
bonium Cardinalem
amplissimum.

IN OFFICINA FROBENIANA
ANNO M. D. XXXI

Donan Janochy . ; —

Coll: Patav. Societ. IPSU.

Ann. G. Germaini. Gail. 1624.

VERBODEN TOEGANG
TOEGANG VERBODEN
TOEGANG VERBODEN

PAVLI IOVII NO⁵

VOCOMENSIS MEDICI DE

Romanis piscibus libellus ad Lu
douicum Borbonium Car/
dinalem amplissimum.

V A D E S Reuerendissi
me ac Illustrissime domi
ne, qui etiã iure optimo
compellere potes, ut ea
literis tradã, quæ de Ro/
manis piscib⁹ erudite at
que subtiliter fuere disputata, quum te, &
IO AN N E M Lotharingum præclarissi
mi ingenij Cardinalẽ C L E M E N S Pon
tifex familiari cõuiuiõ, ueluti animum re/
missurus, hilariter excepisset. Res est co/
gnitu tractatuq³ difficilis, cum propter in/
finitam ferè naturæ piscium uarietatem,
quæ me & plerosq³ alios admodũ curio/
sos hætenus irritò labore fatigauit: tum
propter incredibilem scriptorũ discrepan
tiam, qui ex multiplici linguarum uarieta
te perpetuas huiusmodi studijs tenebras
offuderunt. Quibus de causis necesse est,
ut animus rei difficultate permotus totũ
hoc munus, quod maioribus doctrinã, ex

A A 2 actio,

acriorisq; iudicij neruis esset extendendū, haud mediocriter reformidet. Sed ea est dignitas, amplitudoq; tua & morū suauitas cum singulari optimarū literarum cupiditate cōiuncta, ut honoris mei uel gloriolæ, si qua ingenuis studijs parta est, iacturā planè facere, quàm honestissimo de syderio tuo penitus deesse malim. Verū tu postea iudicaueris, an ego qui rem tam difficilis argumenti & maiorem omnino ingenij facultatem postulantis suscepi, impudētiæ culpa uacauerim, quum eius nominis ueniam iam deprecem, ut officiosus & perhumanus appareā. Proinde hunc libellum ab acrioribus cēsoribus minus seuerē iudicari uelim, quando eum festiua quadam hilaritate ueluti ludibūdus, dum multi per hæc Saturnalia, aleæ, cæterisq; uoluptatibus uacarent, antiquis meis earum rerum obseruationibus memoria repetitis, excogitauerim, & aliqua ex parte perfecerim. Eritq; hic male feriatī hominis ingenuus labor, fortasse præludium iusti, absolutiq; operis, si qui literis ac industria pollent, pposita oculis, & à me quasi per transfennam cōmonstrata, accuratius contem/

contemplari, ac uberioribus interpretatio-
nibus illustrare uoluerint. Ego certe hoc
munere, & tibi in primis, & illis gratū fe-
cisse uidebor, animusq; etiam meus tanq;
amoenior diuerticulo recreatus ad insti-
tutas absoluendæ historiæ lucubrationes
& firmior & alacrior reuertetur. Exhibet
enim in publicū propediem huiusmodi la-
boriosissimi operis prima Decas non sine
aliqua spe immortalitatis, & tum quidem
multo auctior & ornatior, si eam tibi &
Francisco Rēgi tuo, quem liberalibus stu-
dijs delectari audiuius, aliquando pla-
cuisset cognouero. Vale. Ex Vaticano 4
Calendas Aprilis. M. D. XXIII.

CAPVT PRIMVM

INGVLORVM pi-
scium nomina, natu-
ramq; indagare, sicuti
infiniti prope labo-
ris est, & doctrinæ
haud mediocris, ita
præsentis nō erit in-
stituti, quū Græci au-
thores qui naturæ rerum abdita diligen-
tissime

tissime perscrutati sunt, suæque nomina
singulis rebus indiderunt, de toto aquatili
lium genere varijs uoluminibus abunde
conscripserint. Neq; ipsum Pliniũ ciuem
meum penitus imitabor, qui ut Græcorũ
inuenta Romanis literis exprimeret, tota
natura ubiq; mirifice representata, nõ mo
do cõclusi maris, ac fluminũ pisces, uerũ
etiam ipsas beluas toto oceano fugientes
persecutus est. Itaq; nostrorũ litorũ fi
nibus non abscedam, atq; ij tantũ pisces, è
quibus Romę generosa paratur obsonia,
è Tyrrheno mari, fluuijs, ac lacubus Italię
citabũtur. Neq; mirũ curiosis esse debue
rit, si quæ ueteres prodidere, nostræ tem
pestatis piscationi, omni ex parte, mini
me cõsenserint. Nam, etsi easdem semper
animantium species perpetuo naturæ or
dine terra mariq; fuisse, nequaquã sit du
bitandum, multa tamẽ varijs de causis ua
riata, atque immutata uidentur. Insani si
quidem principes quibus opes ludibrio
erant, sicut hominum, ita & piscium co
lonias aliquando deduxere, ut luxuria in
promptu haberet, quæ pauloante frustra
cõcupisset, & novos inde incolas ipsa lito
ra mira

ta mirarentur. Scarū enim illum prænobilem in Græcia piscem, quē Ennius poeta, ob excellētiā, Iouis cerebrū uocitabat, Optatus Tiberij Cæsaris libertus, ut ante eum Lucullus cerasum, Campanis litoribus importauit, cuius sobolē uel penitus interijssē, uel, ut credi par est, longo patrij maris desiderio abductū, in Græciam remeasse putamus. Acipenser quoq; ille regum mēsis usurpatus, & cōuersa in caput squammarū serie insignis, eadē ratione, quod fortasse fuerit inquilinus, hac ætate proculdubio euauit. Peregrinātur enim sua sponte pisces, sæpiusq; natalibus locis demigrāt, tædioq; litorū, uel ab innata lasciuia, ad quērēdas nouas sedes p̄ immensa pelagi spacia deferūtur. Nouos etiā pisces retibus exceptos piscatores admirati sunt, quos de extremis maris recessibus, imis'que profundī gurgitibus prouenire, uel per Gaditanas fauces in mare nostrū à uastissimo oceano irrūpere credendum est, sicuti etiam certis annorum curriculum inusitati generis aues è diuersa terrarum regione in Italiam aduolasse traduntur. Multa quōque piscatoriæ artis instru

mēta defecere,quū eius præcepta aut per
manus tradí,aut literarū memoriæ inter/
cidentibus ueterum libris,demandari ne/
quiuerint, & cōtrà, nouæ fraudes, aliæq;
insidiæ à recentioribus sint excogitatae,
quæ res non mediocrem ad dinoscendos
písces difficultatē attulisse uidetur : ita ut
existímare liceat quosdam písces,uno ar/
gumento quod nusquam appareant, uita
re retia,atq; astu nostrorum artes ludifica
rí, aliquos uero frequentius , quàm anti/
quis euenerit,capi,de quorū nomine nūc
maxime dubitemus. Cōstat nonnullos pi
sces,alias in nullo censu,quod mire prin/
cipum gulæ placuissent, summam per ali
quod tempus publica quadā assentatione
claritatem obtinuisse, qui postmodū ex/
tincta cum his regibus raritatis opinione,
quum omnes saporē ípsū æquali ac li/
bero totius populi iudicio metirentur,ui/
lissimo demū pretio uenierunt.uti modo
Merlucciæ plebeio admodū písci Hadria
nus Pōtifex sicuti in administrāda repub.
hebetis ingenij, uel deprauati iudicij, ita
in esculentis insulsissimi gustus,supra me
diocre pretium, ridēte toto foro píscario,
iam

iam fecerat. Nec mirū esse debet, quū di-
uersum aliū atq; aliū palatū habeāt, nume-
rosioraq; obsonia mari petantur, q̃ terra,
siquidē non modo uolucres, ceterasq; syl-
uarum animantes foecūdiſſima maria gi-
gnunt, sed ex piscibus etiam instrumēta,
stupenda uarietate, quæ homines imiten-
tur, in fabriles usus abunde præbeant, ni-
hilq; animo concipi uel oculis uideri pos-
sit, intra hoc cœlum, quo nos integimur,
quod ipse Neptunus pater in opulentissi-
mis profundi regnis non habeat & beni-
gne largiatur. Sed & maior pisciū copia,
maiorq; uarietas, quàm nunc conspiciere
contingat, antiquitus Romæ uisebatur,
quum in summo luxus fastigio peregrini
piscēs à remotissimis Ionij, Siculicq; litori-
bus peterētur, ob idq; expeditissimi myo-
parones essent instituti, quorum remigio
quicquid Brundusij, Messanæ, Tarenticq;
excelleret, Romanis culinīs protinus in-
ferretur, eosq; tum maxime sapidos pi-
sces æstimarent, quos & maximo piscan-
tium labore, & summis sumptibus quæsi-
uissent. Sed hoc certe parū fuerit Ionij in-
colas perforatis inclusos caueis captiuos

AA 5 trahere

trahere, adnitentibusq; remis ac uelis longinqua uerrere maria, ut magnæ Græciæ obsonia nō recentia modo, uerum adhuc spirantia Romani lurcones absumerent: quū in quibusdā Cæsaribus ea quoq; prurientis gulæ petulantia fuerit, ut in maritimis regionibus fastidirēt, quos postea in montanis, locisq; mediterraneis quum essent, ueluti sordescente uenatione, per dispositos equos & quidē multa timētium seruorum diligentia adduci curarēt. Adinuentæ quoq; fuere piscinæ, quas ad mare, insano quidē sumptu extruebant, ut sauiuentium aliquādo uentorū rabies & hac quoq; hominū industria uinceretur, nec castigari luxuria posset, etiāsi Aeolus atque Neptunus, cæteraq; ponti numina, infensa ac infesta epulantibus esse uoluissent. Itaq; nullo anni tempore, nullisq; in locis, etiā à mari procul remotis, egregij Romanis mensis pisces defuere. Siquidem studiū eius rei, curamq; illam, inueterati gentis mores excoluerant, quādo nulla uel frigidulo, ut poetice dicam, digna equite cœna cēseretur, quæ marinis dapibus caruisset. Nos uero contrā, nisi lege
coacti

coacti piscibus uescimur, quū certis diebus uolucrē aut quadrupedē esitasse, pisculum sit. Ita ut, si animi religione soluerentur, nunquā profecto pisces ipsos, sed capum, perdicē, ganeones, pro mulis, auratis, ac lupis sectaturos appareat. atque hos tātum fortasse, quum gula cotidianis expleta ferculis noua sibi ad inuitandam famem diuerticula quæsiuerit. Tātumq̃ abest, ut pisces cupidius affectemus, ut quadragenis illis uerni ieiunij diebus, neque deorum metu, neq̃ infamia permoti, aliquando ad uorandas carnes, detestāda cupiditate rapiamur. Quibus de causis effectū est, ut neglecta piscatione, uetera piscium nomina penitus exoleuerint. A nostris enim uere tantum ipso, enixe, certatimq̃ piscantibus omnis generis pisces minime capiuntur. Etenim pisces pro uarietate temporū modo uagātur, modo latibula quærunt, in quibus se cōdant, neq̃ illorū captura est, nisi certis ferē temporibus. Clupeæ ad prima statim ueris signa, quum Ciconiæ aduentant, subire Tyberim solent, inclināte uere nuscq̃ apparent. In lario etiam lacu Pigus piscis ille clauis caliga

caligaribus insignis, ut Plinius refert, non alias unquā à me, hoc etiam curiose quærente, cōspici potuit, quā Vergiliarum ortu, quibus maxime diebus Turdi gregatim ab alpibus in uineta deuolare consueuerunt. Sed id præsertim in causa est, cur sæpius fallamur, & difficilime uera ea uocabula deprehēdamus, quod alijs atq; alijs nominibus diuersi litorū tractus (ut Plinianis utar uerbis) eosdē pisces appellent. Nec mirū, quū rem Romanā ita uolētibus fatis barbaræ nationes affligerint, ipsaq; Europa externarum gētium repleta colonijs, iam pridem ueras literas, & antiquam dignitatem amiserit.

DE CAPIDOLIO CAP. II

MAximus inter pisces qui hæc litora attingāt, Capidoliū ab Romanis appellatur. unū ex his, paucis ante annis uasta corporis magnitudine oculis ac dentibus truculentum irata maria ingentibus propulsum fluctibus humilia in uada detruserūt nō longe à Grauisicis in ora Tuscorū. Inhæsit multa reciprocantis pelagi iactatione fatigatus arenę, quam pondere suo, impetuq; sulcauerat. Neq; inde
sua

sua oppressus mole circumagere sese præ inertia aut euadere potuit, quū maria modo tantis inflata fluctibus, subsecuta tranquillitate, frustra eluctantem frequētibus prægrandis caudæ flexibus, fugam in altum multo gemitu molientem, quieto, uadosoq; in litore destituisſent. Ergo perpetuis ueluti circumuallatus aggeribus crebro, multoq; reflatu indignabūduſ & expirans circūfusis populis prædæ atq; spectaculo fuit, membratimq; securibus cæsus & subditus prælis in lucernarum usus liquorem præbuit, tanta erat belluæ uastitas, tantaq; eius dorsi altitudo, ut facile utrinq; pariter equitantibus mutuum aspectum eriperet. Fuere miraculo ingentia ossa in templorum uestibulis suspensa, & in his præsertim oculorum receptacula, quæ orbem prægrandis dolij æquabant. Sed ea res mox in prodigium uersa est, sicuti tristi admodum euentu statim apparuit: quum enim æstiuī soles fœda putrescentis belluæ uiscera feruoribus excitata sanie corrupisſent, quāquam aggesta materia teterrimī odoris fastidio cremaret, breui tamē adeo fœtido, noxiōq; uapore regionem

regionem suapte natura pestilentem infecit, ut ea inauditi spectaculi uoluptas multis incolarū funeribus eo autumnō constiterit. Non multis quoque ante annis alia eiusdem generis bellua non longe ab Arni fluminis ostio, sæuiente austri flatibus tempestate, uadis illisa est, quā morbo ac senio multaq; agitatione confectam similis accolarū cōcursus dissecuit, extractisq; ad spectaculum costis, spinæq; Sphondylis, continuo concremauit, ne graui eo halitus aer adfectus insalubrior redderetur. Capidolium à Plinio Orcam uocatū esse crediderim, quā spectante populo Romano Claudius Cæsar Ostiensi in portu longo plagarum ordine cōclusam, ueluti maximo in circo, uel ipsa Naumachia, Prætoriana classe inuectus, circumfusoq; milite, expugnauit atq; confecit, nec minore quidē spectaculi gloria, quā antea serpentem ad Bagradam Atilius Regulus admotis castris & directis catapultis atq; balistis oppresserit. Oræ cū Balænis continenter bella gerūt & toto oceano cruentissimis inter se prælijs dimicant, utræq; Gaditanū fretū aliquando ingrediuntur.

Est

Est & in oceano cetarij generis Rota, quā uidit Lusitana classis, dum extremū Aethiopiæ promontorium superaret: geminas dorso rotas gestare uidebatur, ad earum similitudinem quæ frumētarias molas impellente uento editioribus in locis circunducunt. Extimuerunt tantæ belluæ cōgressum periti nautæ, qui modo ignoti maris immensos fluctus, certaꝑ pericula contempserant, satiusꝑ uisum conuersis uelis fugam capere, ꝑ expectare belluam terribili fragore uasta spumosaꝑ maria proscindētem, & superbo fremitu ueluti conspectis hostibus præliū cientem. Neꝑ eam terruere excussa nauibus tormenta, quorum boatibus ea maria resonabāt, fugiētesꝑ proculdubio immanis bellua uastis mæandris adnatando fuisset consecuta, uentis, ac uelis celeritate cedentibus, nisi mirabunda substitisset. quippe quæ perpetuam intēdentibus fugam, satis gloriosa insectatione uictoriā expressisse uideretur. Cōspicitur & Phyliter piscis extra columnas herculeas, Flator ab Latinis appellatus, qui frequenti reflatu præaltas undas euomere solet, ita ut procul
nauis

nauigiorum uela ob spumantis aquæ candorem appareant. Eæ belluæ superiore biennio quibusdam Cæsarianis è Britānia in Hispaniam traicientibus magnum terrorem incussere, quum Gallorū nauigia ea uelorum spetie è longinquo repræsentassent, qui tum ardēte bello, ea maria infestis classibus obsidebant. Sed iam oceano suas beluas relinquamus, quum fercula mensarum potius, quàm naturæ maris tam multa miracula simus narraturi.

DE BOVE BELLVA ET CANICULA CAPVT III

Sed antequam ad eos pisces, qui cōuiuijs inferuntur, proposito ordine ueniamus, Bos ille ingentis, latiq; corporis natantium hominum deuorator, minime erit prætereūdus. Is admirabili calliditate in mari nostro grassatur, portusq; & exculta ædificijs litora sæpius frequētat, inde occultus & quasi torpens simulata segnitia natātes adoritur. Bendinellus Saulus Cardinalis sæpius referre solebat, se admodum adolescentē cum alijs eius ætatis sodalibus natandi studio, non longe à portu in mare altius prouectum, in huiusmodi

modi belluā incidisse, quæ sedato ac maxime tranquillo in mari quieta & immobilis distincte, atque perspicue uisebatur, cuius aspectu adeo expauerit, ut timore præpediēte ab solita natandi peritiā penè destitutus, ægre se receperit. Aethiopem uero q̄ peregregius erat urinator, quiq̄ ipsis adolescētibus corpora eorum ac animos maris periculis paulatim insuefaciendo, natandi artē tradēbat, subsidenti in insidijs bellug obuiū celeri natatu prodijisse, siue ut pauētium mentes, eius monstri incursu cōsternatas, despecto periculo confirmaret, uel ut ipse ad referendum miraculum, belluæ effigiē propius intueretur. Sed belluam prædæ intentam illum temere adnatantē immanī exceptū hiatu confestim deuorasse, neq̄ alia infeliciter pereuntis Aethiopis ædita signa, præter spumam cruentā, agitato in mari ebullientē, ita ut prius multiplici & peracuta dentiū serie cōfixus, quā deuoratus esse crederetur. Oppianus homicidam bouem elegantissime descripsit, cuius sentētia à Lipopo pulcherrimis uersibus Latine tralata est, quum cæteri autores de hoc nullam

ferè mētīonem fecissent. Est & infesta nātibus ipsa Canicula, quæ mortiferis potius dentibus mordicus homines dilacerat, quàm deuoret, quum capite tantū sæua castigatum habeat uentrem & in prælongam ac tenuem exeat caudam: cuius astus, naturamq; multo simul metu, multaq; audacia memorabilē, si referre conarer, insulsiissime facerē, quū Plinius incomparabili elegātia breuitateq;, ut miri eius ingenij mos fuit, suo loco eā exprefferit.

DE STURIONE CAPVT IIII

EX omnibus piscibus, q̄ lautioribus apponuntur mensis, nullus est toto mari, uel amnibus ipso Sturione procerior atque sapidior. Siquidem ubique terrarum & maximum pretium & summam dignitatē hac ætate semper obtinuit. Maria hunc gignunt, sed eum flumina maxime nobilitant, pinguescit enim dulcium aquarum haustu, subagrestemq; illum saporem exuit, qui præalto in mari concipitur. Magnos amnes perquàm libenter subit, propterea in Nilo, Tanai, & Danubio, Padoq; fluminibus maxime reperitur. Caput eius rostratū est, & ad effigiem quadratæ

quadratae pyramidis protensum. Os illi est sine maxillis, sine dentibus, diuersum penitus ab reliquorum piscium forma, idque sub mento in ipsa prope iuguli parte ad similitudinem fistulae harundineae rotundum, semperque patens, & chartilagineum & summe candidum, cuius hiatu in procedentibus hasta brachij crassitudine haud facile impleret. Caeterum totum caput dura potius, & callosa chartilagine, quam certis ossibus constat, quod ex lento quodam, & praepingui mucore concretum esse uidetur. Naribus autem omnino quae illi pertenuis sunt supra rostrum, refrigerantur, cum branchijs omnino latis careant, & si quam hauriendo recipit aquam, illam eodem prono ore statim regerit. Toto autem dorso crassiores quaedam squamae ossea duritiae certo numero, ordineque distinctae, intercurrente spinae acie ad elegantiam eminent, uti in magnificentioribus ualuis hodie uidemus, quas ferrei atque inaurati clauis certa serie confixi decentissime figurant. caeterae corporis partes cuticulari & scabro admodum operimento potius quam perpetuis squamis inter-

B B 2 guntur

guntur, idē ad subuiridis atricq̃ coloris speciem. Quo nomine autem ab antiquis Sturio fuerit appellatus, haud facile diuinauerim, quando grauissimi nostræ tempestatis scriptores uarijs sententijs inter se dissentiat, quæ quidem magno etiam interuallo à ueritate discrepant. Et has quidem sententias uanis innixas coniecturis aliquāto facilius erit confutare, quàm uerum, certumq̃ nomē celebratissimi piscis in medium afferre. Satis tamen fuerit, curiosos de alienis erroribus admonuisse, ut aliud ipsi accommodatius ac melius inuestigent, si nos fortasse minus propriū nomen inuenisse uidebimur. Raphael Volaterranus, qui laboriosissimum cunctis de rebus uolumē cōdidit, arbitratus est eum hodie Sturionem esse, qui apud Græcos Labrax, apud Latīnos uero Lupus fuerit, cuius opinionē pleriq̃ Romanæ Academiæ procures & ante alios Thomas Phædrus & Portius Camillus omnibus conuijs probauerunt, his maxime adducti argumentis, quod Lupus Tyberinus longe omniū pisciū apud Romanos esset laudatissimus, & is maxime qui cloacas urbis intraret

intraret, atque inter duos pontes caperetur, qua una modo conditione Sturiones omnium iudicio summā saporis cōmendationem accipiāt, sicuti eos Horatius & Iuuenalis, itemq; M. Varro & Plinius & Macrobius celebrarint: referre etiā ad prisci nominis cōiecturam, Sturiones hodie à nostris piscatoribus Lupos appellari, solereq; eos capto eo pisce, quum retia trahunt, clariore uoce præ læticia, lupi nomē ingeminare. Quæ cōiecturæ multis rationibus mihi admodum friuolæ uidentur, quum id genus argumenti apud Dialecticos fallacissimū sit, lupi Tyberini sunt delicatissimi, sed Sturiōes Tyberini sunt delicatissimi, igitur Sturiones sunt lupi. In hoc enim non cōparatur totum luporum genus, cum alijs piscibus, sed eorū, qui in Tyberi capiūtur, ab his qui in alto degāt mari, differentia exprimit̃. Ridiculū enim esset etiam apud mediocriter intelligētes parasitos, Lacciam, Spigolam, atq; Lampetrā in Tyberi pariter captos, qui mox Latine nominabūtur, uno prelato Sturione in secundis dignitatis gradibus collocare, quum Sturio non semper sit gratissimus

mus, utpote qui in medijs tantum solstitij
feruoribus laudetur. Poggius doctioris Po
gij filius in senectute non modo eruditus,
sed usq; ad iracundiam in cōditura fercu
lorum morosus, & uehemens parasitus,
quū Sturionē apud antiquos Lupū fuis
se & ipse crederet, in pontificijs quas ma
xime sectabatur, cœnis, dicere solebat, ue
teres insulsum habuisse palatū, quod tan
topere Lupū celebraissent: eum enim car
nes habere cum præduras, tum multa glu
tinosioris succi exuberantia insuaueis, quæ
prius appetētes satient & expleant, quā
delectent. Propterea nō domini, sed fami
liæ potius mensis apponēdum esse cense
bat, uno tantum excepto capite, cuius eli
xi & leucophago conditi, latebras & re
cessus omnes ipse furcula simul ac digitis
auidissime scrutabatur. Sed ne in refellen
dis eorum argumentis nimium immore
mur, dicamus Lupum aliū esse piscem
à Sturione, Spigolā uulgari nomine nun
cupatum, quo probato, Sturionem illis si
ne nomine relinquemus. Spigola hodie
apud Romanos est, qui in Venetia Va
rollus, Lupacius in Liguria, in Hetruria
Araneus

Araneus, & Lupus in Hispania uocita^r. Romanus inter Tyberinos captus pōtes, omniū consensu palmam obtinet: constat enim piscatorum testimonio, qui pluris illum, quā in alto captū mari, lautorū obsonatoribus uendunt. Is admodum uorax subire cloacas solet & mediæ cryptas intrare Suburræ, ut ait Iuuenalis, circa sterquilinia, & eiectiones sordes moratur, obuia quæque deuorat, nec piscibus ullis, uel corruptissimis escis parcit: paucis ante mēsis quum in foro piscario ingens Spigola exenteraretur, oblongus serpens in uētre repertus est. Quibus de causis in Tyberi mirum in modum pinguescit & adolescit. nec abnuerim etiam Sturiones subire amnem & pinguioribus aquis gaudere, eosq; tāto sapidiores esse, quāto magis à maris litoribus recesserint. Sed hac ratione Lupus & Sturio idē esse minime probatur, quū utraq; differētia ambobus æque conueniat. subire enim amnem Tyberinum, & ea pastione gaudere atq; pinguescere, propriū potius Spigolæ, q̃ Sturionis esse uidetur. quoniā nō cōparamus Sturionē in alto captum, cum eo quem in

Urbe expiscamur, quum nunq̃ ferè Sturrio uel certe rarissime in præalto mari capiatur, ut piscatorum testimonijs clare deprehendimus, at contra Spigola & ex alto mari & ex amne Tyberi quotidie hamis uel retibus extrahatur. Ita ut Horatiũ id innuisse clare admodum existimemus, quum dicit,

*Vnde datum sentis, Lupus hic Tyberinus an alto
Captus hiet, pontes ne inter iactatus, an amnis
Hostia sub Tusci, laudas insane trilibrem
Mulum, in singula quẽ minuas pulmenta necesse est.
Ducit te species uideo, quid pertinet ergo
Proceros odisse Lupos? quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit, his breue pondus.
Ieiunus stomachus raro uulgaria temnit.*

Patet igitur Lupos capi & in alto, & inter pontes, quod euidentissime in Spigolis hodie contingit. Facit etiam ad coniecturam non contemnendam, illud captus hiet. quis enim unquam Sturionem uidit hiantem, quum os sub rostro habeat, & immobile & angustum, quodq̃ nullo uel uertebrae, uel ductilis mādibulae beneficio dilatari potest, in Spigola autem sit repandum & latum, uti semper in ipsis uidemus

demus: soleantq; ad elegātiā obsonato-
res malo Arancio laxatas illas hiātis oris
maxillas adimplere. Neq; illud obstiterit,
quod dicere solebat Amiterninus perti-
nax grammaticus, qui perpetuas cum syl-
labis lites exercuit: Horatium scilicet di-
xisse proceros odisse Lupos, ut significa-
ret paruos maioribus esse prāstantiores,
quod adamussim Sturionibus ipsis con-
gruere uideatur, quando Lurcones & di-
ligēssimi quicq; Ganeonum paruos Stur-
riones, quos Porcelletas appellent, repu-
diatis maioribus confectentur. Plurimum
enim à poetæ sensibus bonus ille grāmati-
cus aberrabat. Nam Horatius proceros
Lupos cum seipsis minoribus nō compa-
rauit, sed cum mulis trilibribus: sicuti pau-
lo post apertissime declarat, dicens maio-
rem à natura modum Lupis esse datum,
qui Mulis parum crescentibus sit denega-
tus. uerum is tum egregie & magno qui-
dem cum ioco, quum superbe contende-
ret, à nobis coarguebatur. interrogātibus
enim quem nam antiquitus piscem fuisse
Spigolam putaret, quā adeo libenter ipse
edere soleret, si Lupus Sturio esse dicere-

tur, respōdebat illam esse Squillam, ridendo quidem errore, ut in proprio capite de Squilla quum de Iuuenalis uersibus ageretur, diffuse narrabimus. Sed id me plurimum mouet, quod Spígola hodie in Hispania Lupus appelletur, quæ una terrarum Latinam linguā magna ex parte incorruptā conseruauit, ipsiq; Ligures proximam Latino eius piscis nomē pronunciant. Cæterum ad tollendam huius quæstionis ambiguitatem, Aristotelis sententiā adducemus: ait enim Lupū esse squamigerū & quaternis pinnis innatare. quæ differentiæ ipsum Sturionem excludere uidentur, quum non squamis, sed cute potius aspera contegatur, nec quaternis pinnis ad natandi usum instruatur. Præterea Galenus in tertio de Alimentis, Lupum ait subtiliorem generare sanguinem, & propterea cum perdicis carnibus quadā similitudine conuenire, quod nemo sanus Medicus Sturioni attribuere audebit, quum crassum potius humorē adgeneret, & ualde lentum, quod uiscosum dicunt, ipsisq; aptius adultæ uitulæ carnibus, quàm perdicū leuissimis pulpis æquiperetur

peretur. Cornelius quoq; Celsus ad corroborandam Galeni auctoritatem, Lupū & Mulū inter pisces leuioris esse alimenti apertissime dicit, quod & nostra quoq; experientia cotidie comprobatur. Porro ipse diuus Ambrosius in Hexahemero, teneritudinem in Lupo mirifice laudat, sicuti Plinius in eodē molliciem extollit, quū nec Sturionis præteneræ sint carnes, & Luporum longe tenerrimæ consensu omnium habeantur. Putauere etiam Plinium quum Lupos à candore lanarū lanatos dictos asserat, de Sturione intelligere uoluisse, quod Sturionum carnes plurimum albicare uideantur, quasi lupi uel argētearū squamarū cādore uel summo illo lactearū carniū albore, cæteros omneis pisces nō superēt. Illud quoq; Martialis, *Laneus euganei Lupus excipit ora Timauī,*

Eorum opinionem aperte redarguit, quoniam Timauus flumen in finibus Aquileiensīū, cuius ostia celebrata à Virgilio, hodie magna ex parte extenuata, oblīmataq; sunt, Sturiones nō habet, q̄ tamen Varollis & Troctis abūdat. Quod si dicatur Martialē pro Timauo Medoacū, qui hodie

hodie Patauinorū Brenta est, accipere uoluisse, eadem ratione respōdemus, quum Brēta manifeste, aut nullos, aut certe paucissimos, & quidē minutulos Sturiones ferat: ita ut Martialis celebraturus Sturionem, insulse admodum ad Timauum recurrisse uideatur, quum in propinquo Padum haberet, & sua magnitudine insignē & multa Sturionum copia longe clarissimum. Ad certiores quoq; opinionis nostræ fidem pertinere uidetur, id quod à piscatoribus non sine miraculo de Spigolis hodie recitatur: quos ut hamo hæserint, statim discurrere magno nixu, dilatareq; uulnera referunt, ut hamorum insidiæ excarnificato sponte gutture excidant, atq; eo modo in libertatē se uēdicare, id quod distincte Plinius ipse Aristotelē secutus commemorat. Ex aduerso autem constat, Sturiones solis retibus capi, nunquam uero hamis, præsertim si cubito maiores fuerint: eosq; piscatores referunt, magno impetu plagarum sæpe maculas dilatare & abrumpere consueuisse, proptereaq; accidere, ut hamis non capiantur, quoniā Sturiones lambendo, sugēdoq; potius quàm uorando

uorando, inepto ad escam corripicndam ore ipso sine controuersia alantur. Cæterum id me plurimū admonet, ut Lupum Sturionem esse non posse certissime credam, quoniam & Lupi omniū fermè scriptorum testimonio, & Spigolæ hodie, hamorum lineas dentibus ferratis abrodere soleant, quod Sturiones ipsos, quum dentibus manifeste careant, efficere posse nemo sanus affirmauerit. Extat quoq; apud Columellam dictum illud Philippi admodum luxuriosum, qui apud hospitē Cassino in oppido Lupum sibi in cœna appositum gustabundus expuit, addēs peream inquit, nisi piscem putauī, quasi uellet innuere solos Tyberinos Lupos piscis nomine dignos esse, cæteros autem Lupos inter quisquilias potius, quàm inter pisces esse reponendos, ex quo ego planè cōiicio illum Lupum Sturionem esse minime potuisse, quādo eius tractus amnes, qui sunt in Cassinate agro, & in Arpinatium finibus, Sturiones non ferant. Quis nam autem fuerit ille Lupus M. Philippi palato ingratus, docebimus, quū de Troctis agē, Secunda opinio de nomine Sturionis

rionis Frāciscum Philelphum principem habuit, in qua etiam nunc quosdam è nostris Trāspadānis exoletæ admodum eruditionis, esse uideo. Is ut erat inter imperitos audax, utpote qui rudi illa tempestate Græcarum literarum notitia clarus atq; insignis euaserat, Sturionem Latine esse Attilum, pluribus per totam Italiam epistolis super ea re conscriptis diuulgauit, indoctos appellans non sine uerborū contumelia, qui secus ac ipse crederet, de uī eius uocabulī sentire uoluissent; sed tantū abest, ut uerum nomen inuenerit, ut ipse dum alios inscitix bonarum literarum arguere contendit, in alium aliquanto grauiorem errorem pueriliter sit lapsus. Scribit enim Sturionem nullo modo Lupum esse, quoniam Lupus sine controuersia, is hodie sit piscis, qui ab omnibus Lucius appellatur, quoniam lycos Græce, Lupus sit, qui postmodū immutata litera in Lucium, deprauatibus Latinis abierit, exprimitq; Philelphus effigiem illius Lucij oblongi piscis, extenti capitis & oris maxime denticulati, qui furuas per trāuersum fascias habet, dorsum item atrum & uentrem

trem admodum candidū, quicq; amnibus
ac lacubus totius Italiæ maxime sit fami-
liaris, quasi præproperus senex non ani-
maduerterit Lupum quadrupedem lycū,
piscem uero Labraca, à suis Græcis appel-
lari. Sed per deos immortales, quæ nam
infania fuerit, Lupos tantopere ab omni-
bus authoribus commēdatos, dicere eos-
dem esse, qui uulgo Lucij uocitentur, quū
Lucij plebeia potius inter obsonia cense-
antur, quàm Romæ nobilium usurpētur
mensis. ita ut nūquam, nisi in summa ma-
rinorū penuria, sicut aliquando accidit pi-
scatione tēpestatibus sublata, in mensam
ueniant, & id tum etiam ad honestandam
potius patinā, ut dicūt, quàm ad cōuiuas
eo edulio conciliandos. Dicebat Poggius
Lucio, etiā ex Cimino lacu & ei quidem
præpingui, nullam unq; inesse gratiā, nisi
quū solus in maxima conuiuarum inedia
prandijs apponeret. miror quoq; tantæ le-
ctiōis hominē apud Ausoniū ea carmi-
na minime lectitalse, quibus Lucius igno-
bilis piscis alius à Lupo apud Belgas &
Britannos frequens nominatur, ut pro-
prio capite de Lucio mox dicemus. Neq;
mirum

mirū esse debet, si Lucius apud antiquos parum celebratus esse uideatur, quū paucos præter unum Ausonium, authores curiosus etiam lector sit inuenturus, qui de lacuum & fluuiorū piscibus fecerint mentionem, quando lupum inter marinos pisces, qui tamen flumina subeant, ab omnibus adnumerari, Lucium uero nunquam intrare maria, uno totius Europe cōsensu manifestissime cōstet. Cæterū Philelphus Sturionem antiquitus fuisse Attilum assererat, unius Plinij authoritati innixus, qui in nono naturalis historiæ quum de Thynnorum magnitudine loqueretur, dicit: sunt & in quibusdam amnibus haud minores, Sylurus in Nilo, Esos in Rheno, Attilus in Pado inertia pinguescēs ad mille aliquando libras, catenato captus hamo, nec nisi boū iugis extractus. Quibus adductus uerbis Attilū nō posse esse aliū à Sturione putauit, quū Sturiones illos prægrandes, q̄ in Pado caperentur, piscium eius amnis longe maximos arbitraretur, quod manifeste falsissimū est. Nam Attilus is est, qui à Ferrariēsisbus Adelus seruato antiquiore uocabulo nūcupatur,
piscis

piscis inquam ipso Sturione amplior, & effigie, sapore, pretio, & tota ferè natura ab eo dissimilis, atq; adeo diuersus, ut in prouerbum, Ferrariæ uenerit, quū duas inter se res maxime distantes significare uolunt, eas sic differre, ut Sturionē ab Artilo, dicant. uti nuper nobis etiam confirmauit Ferrariensium legatio, ab Alfonso Atestino ad Clementem Pontificem missa, cuius erāt principes Casellius celeberrime iureconsultus, & Antonius Costabilius grandæuus senex usu rerū, & uitæ splendore insignis. Tertia opinio Sturionem apud Plinium Torsionem fuisse affirmat, cuius præcipuū authorem Theodorum Gazam extitisse complures arbitrantur. eam paucis ante annis acerrime defendebat Longolius Gallus singularis doctrine iuuenis, & qui proculdubio summum Latinæ eloquētiæ fastigium fuisset adeptus, nisi mors immatura eū in medio optimorum studiorum cursu sustulisset. Adducebatur ea maxime ratione, quod Plinī uidebat Sturionis formam atq; naturam in capite de Torsionibus expressisse, quum dicit, Delphinorum similitudinem habēt,

qui uocātur Torsiones, distant & tristitia quidem aspectus, abest enim illa lasciuia, maxime tamen rostris canicularum maleficientia assimilati. horum enim uerborum testimonio, Sturiones iidem qui Torsiones esse uidebantur, atque ea præsertim coniectura, q̃ quū minorem quā in Delphinis uideamus, cum aspectu ipso, tum natatu lasciuiam præ se ferant, etiam fistulam habeant, uti in Delphinis conspicitur, quanquam diuerso modo à natura sit indita, nam Delphini per suam expirant & refrigerantur fistulam, ea autem pro ore Sturiones utuntur, quum uti supra diximus, & per nares & paruas branchias aerem pro uitalibus refrigerandis attrahant: nouitiumque hoc Sturionis nomen antiquo Torsionis uocabulo plurimum alludere, ipse Longolius arbitraretur. Quibus adductis argumentis Theodorus Gaza, ut erat in transferendis Græcorum sensibus, Plinianorū uerborū obseruator atque imitator diligentissimus, apud Aristotelem in octauo de historia animalium Phocenam, Torsionem uertērit, celuti ab ipso Plinio uocabulū mutatus

tus. Cæterum si bona cum uenia bonis mortuis licet refragari, nos docebimus Theodorum Torsionē pro Sturione nequaquam accepisse, uel si acceperit, plurimum errauisse, Plinium quoq; per Torsionem ipsum quem nunc quærimus Sturionē significare minime uoluisse. Siquidem Gaza quū Aristotelem Latine interpretaretur dicētem in octauo de historijs animalium, In ponto fera nulla est, præter Delphinum & Phocenam. pro Phocena Tursionem dixit, quem Phocenam sciebat ab Aristotele inter uiuiparos pisces cōnumeratum, quū Aristoteles alios piscium esse ouiparos, alios autem uiuiparos, id est, qui catulos parerēt, dixisset. Nemo autem adeo imperitus est, ut nesciat Sturiones esse ouiparos, quod ex cotidiano esu deprehēditur, & ex falsamentis Caiarijs, quæ ex ouis Sturionum sine controuersia conficiuntur. Neque enim credendum est, tantæ eruditionis ac diligentiae hominem, uti fuit Theodorus, adeo pueriliter fuisse hallucinatum, præsertim quū hūc ipsum locum aliter à Plinio fuisse cōuersum animaduерteret, qui pro

Phocena nō Torsionem, sed uītulum marinum substituerit, ut diligenter Hermolaus in castigationibus annotauit. Præterea apud Aristotelē Phocena Sturio esse non potest, quum in sexto de natura animalū ubi eius effigiem exprimit, clarissime dicat Phocenas omnino carere branchiis, sed brāchiarum loco fistulā habere, quod Sturionibus minime accidit, quoniam præter fistulā oris, uti diximus, branchias manifeste habent, quāquam paruas & angustas, si illas tantæ molis pisci comparemus, ita ut Sturio nullo modo Phocena esse possit. Subiungit quoq; Aristoteles Phocenā nasci in pōto, quod de Sturione minime dixisset, quando Sturiones omnibus ferè in maribus facile reperiuntur, magnamq; eorū copiam insignes fluuij alant, siue in mare nostrū, siue in ipsum oceanum euoluātur. Quod uero Plinius Torsionem, Sturionem esse putauerit, minime crediderim uel hoc uno argumēto, quod Sturionis & magnitudine & frequentia, & ipso deniq; pretio admodū celebrati piscis, ab ipso Plinio nullam præterquam hoc uno in loco, mentionem faciam

etiam esse uideamus, quū uel minimos & in edulijs etiam prædamnatos pisces, non modo in nono peculiari aquatiliū libro, sed in alijs obiter locis sæpius nominet, atque depingat. Vnde putandum est Plinij Torsiones, sicuti Aristoteles assererat, in ponto Euxino potissimum uersari, nec temere per alia maria, extra Hellesponti, Thracijue Bosphori angustias euagari. Porro Plinius, si uerba Aristotelis cōsideremus, pro Phocena Torsionē intellexisse uidetur, qui Torsio eodē teste maleficus est, quoniam canicularum rostris assimiletur, & ipsa quoque Phocena ab Aristotele ueluti maxime malefica feræ nomine nuncupatur. Sed Sturio quomodo maleficus esse possit, non uideo, quum dentibus omnino careat, sic fortasse à natura formatus quoniam piscibus nō alatur. Ridiculum enim esset dicere Sturionē in pisces grassari per ipsam tantum lasciuiam. Nam magni pisces alios persecuntur, ut interēptis ueluti proprio pabulo uescantur. Sed ut hāc inueteratam de Torsione opinionē penitus cōuellamus, paulopost alium à Torsione & quidē sæpius ab ipso

Plinio celebratū piscem Sturionem esse monstrabimus. Quarta opinio Hermolai Barbari fuit uiri nobilissimorū studio/ rum gloria insignis, qui rogatus senten/ tiam in tanta eruditorum dissensione, per epistolam Paulo Cortesio respondit, Stu/ rionem antiquitus Hyccam fuisse, ex te/ stimonio Athenæi hac coniectura addu/ ctus, quod Hycca porcum significet, Stu/ rionem autem porcelletam, quum præser/ tim sit paruus, appellari à nostris magna eius nominis cōformitate. Nihil enim me/ lius hætenus inuenerat Hermolaus, utpo/ te qui ingeniosus & prudens ineptas iam de Lupo, Attilo ac Torsione opiniones repudiarat. Potuit eum mouere Ambro/ sius, qui in Dominica passione dicit, Gut to siue Gulo Porcellū amat, ut comedat, quasi per Porcellū Ambrosius Hyccam expresserit: & in Hexahemero ait Iudæos marinis porcis uesci, quibus terrestribus non uescantur. Sed hæc coniectura frigi/ da admodū uidetur, quum alius sit in ma/ ri Porcus piscis diuersus à Sturione, ho/ dieq; plures obesi pisces & q præpingue abdomen habent Porci à piscatoribus ap/ pellentur

pellentur, sicuti Thynnum à Strabone & à Polybio porcū appellatū esse uidemus. Cæterum ipse Hermolaus in Corollario quod Dioscoridis interpretationibus appēdit, Iulidas ait uocatos esse porcos, qui tamen longe diuersissimi sint à Sturionibus, Syagrim quoq; piscem appellari potuisse à nomine suis. Athenæus quoque, qui Hyccam autoritate Callimachi sacrum ueluti ob saporis excellentiā appellari dicit, mentionem de alio pisce intulit, quem hyn, idest suem uel aprum nuncuparint. Alij etiam Græcorum Porcū marinū Psammatida uel Psammitin cognominatum putāt, ut clare appareat Hermolaum, Hyccam Sturionem esse, pro constanti in ea epistola affirmare minime debuisse. præsertim quū in castigationibus Plinianis & in ipso corollario, de nomine Sturionis plurimum ambigere uideatur. Quem modo Tomū Thurianū posse esse dicat à Thurijs oppido Italię in Brutiorū ora, ut ipse opinat dictū, alludēte uocabuli similitudine, præsertim quū Athenæus asserat Tomum Thurianū in Italia delictissimum obsoniū: modo eum putet esse

Galeotem uel Xiphiam Strabonis auctoritate, modo eum dictum fuisse affirmet Scyllam & Lamiam & Carchariā: ad extremum uero tot nominū diuersitate perplexus fateatur, uel Sturionē antiquitus his appellationibus uocitatū esse, uel sic dictum à Thuriano Tomo delicatissimo obsonio, quod tātopere à Græcis celebretur. Sed illud me præsertim mouet, quod nemo authorū quos legerim, præter unū Athenæum de Hycca pariter & Tomo Thuriano fecerit mentionē, quando Sturio celebratissimus piscis, ut sæpius dixi, certo claroq; nomine fuerit appellandus. Verum hæc nostra inuenta, quæ ludendo excogitauimus, in bonam partem à lectoribus accipi uelim, atque eo animi candore quo scripsimus à doctioribus ppendi. nō enim is sum, qui obrectatione alienæ laudis eruditior uideri uelim, quā ulla in parte cum his, quos supra redargui, uel ingenio uel eruditione minime sim conferendus. Igitur in tāta eruditorum altercatione licebit & mihi propriā attulisse opinionem, ita tamen ut cū præfatione prius attester, me tandiu in ea sentētia permanfurum

furum, donec aliud, quod magis arriserit, diligentiores inuenerint. Dicamus igitur Sturionem ab antiquis Silurum fuisse appellatū, quē pro Glani Theodorus apud Aristotelē interpretatur: sed de hoc, quū plures apud me certiores sint cōiecturæ, hoc uno tamen maxime argumēto adducor, ut Sturionem opiner esse Silurū, quoniam mirū hercle uideatur, quod hac ætate, quis nam pisciū antiquitus Silurus fuerit, penitus ignoremus, qui adeo in mari ac fluuijs testimonio Aristotelis, Plinij, Athenæi, & Ausonij sit celebratus: ex aduerso autem de Sturionis antiquo nomine plurimum dubitemus, qui sit omnium ferè totius orbis fluuiorum incola longe notissimus. Neq; enim credendum est ueteres adeo insulsi fuisse gustus, ut arbitremur eos Sturionem minime cognouisse, aut Silurum ipsum ueluti aliquo naturæ defectu, tota eius generis extincta sobole penitus euanuisse. Silurus auctore Plinio atque Ausonio, fluuiatilis pariter ac marinus est, & quidem prægrandis, sed præcipua magnitudine in Nilo & Gange ueluti amnium maximis, cæterum carne præ-

C C 5 dulci

dulci, nullis ossibus uel spinis intersitis, rostro item, caudaq; Delphino simillimus, ita ut cōpellare eos libeat, qui propterea Torsionem Sturionē esse uolebant, quod effigie ac rostro Delphinis assimilaretur. Id uero me etiam plurimum mouet, quod in Nilo, Borysthene, atque Danubio, uti Plinius de Siluris ait, etiā nunc frequētissimos Sturiones esse cognoscamus. Nam in omnibus Nili ostijs & superius prope Memphim Aegyptij Sturionē expiscantur. In Borysthene uero, qui hodie Neper est amnis, Phasiq; & in ipso Tanai apud Tanam emporiū tanta eorū est copia, ut cetariæ ibi institutæ sint officinæ, in quibus ea falsamēta ex Sturionū ouis salitis, quæ cauiaria dicimus, itemq; ipsa Schinalia ex summo Sturionis spinali dorso, sale, fumoq; inueterata conficiantur. In Danubio autē adeo frequētes sunt, & magni, ut ex eo minores etiā amnes subeant, qui in ipsum influunt, sicuti Drauā, Sauū, & Tybiscum, & ut mirū nō sit eos etiā Menim amnem subire, sicuti Plinius ait, propter Lisboum, in quo Siluri, ut in Danubio, innatantes equos deprimāt. Menim aut cum Hermo,

Hermolao eum amnē esse putauerim, q̄ alio nomine dicitur Oenus. is Sueuorum gentē ē Vindelicia ab Austris. qui Norici sunt, diuidit, Danubio q̄ miscet, ita ut ab Istro Istrionem piscē hunc esse dictum putem, quo in amne sit insignis, ut hodie uideamus & Athenęo placet, q̄ Silurū Istrianum siue Danubianū honoris atq̄ excellentię causa ubiq̄ nominauit. Sed audiam⁹ Aufoniū de Siluro in Mosella canentē, q̄ ignobiles etiā Tīncas minime præterijt.

*Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure
Quem uelut actæo perductum tergora oliuo
Amnicolam Delphina reor, sic per freta magnum
Laberis, & longi uix corporis agmina soluis
Aut breuibus defensa uadis, aut fluminis uluis,
Aut quum tranquillos moliris in amne meatus
Te uirides ripæ, te cærule turba natantum
Te liquida mirantur aquæ, diffunditur alueo
Æstus, & extremi procurrunt margine fluctus.
Talis atlantiaco quondam balena profundo.*

Quid enim certius notari, exprimi ue potuit his uersibus quàm pro Sturione Silurus? qui & magnus & fluuiialis pariter ac marinus, & Delphino similis ac ipso terгоре uerum olei colorem referre uideatur

cur. conueniunt profecto hæc omnia Sturioni & quidem adamussim, ita ut necesse sit, eos qui id negauerint, & afferre aliquem magnum piscem ex his fluminibus pro Siluro, qui sit à Sturione diuersus, & alium ostendere apud Ausoniū per quem poeta Sturionem uoluerit demonstrare. Nō enim credibile est, eum qui minimos quosq; fluuiatiles propria nomenclatura persecutus est, ipsum Sturionem procul dubio uel sua magnitudine, uel dignitate amnicolarū regē adeo somniculose præterisse. Illud quoq; opinioni nostræ aliqua ex parte suffragatur, quod in Canariæ insulæ amnibus (ea ad Atlanticum uergit oceanum) multi ac optimi Sturiones piscatione capiātur, uti Hispani, Lusitaniq; referunt. qui dum nouas incogniti orbis terras inusitata ac admirabili nauigatione per immensum oceanum quærunt, Fortunatis insulis aquationis gratia quotidie applicāt. Cuius Canariæ amnes ipse Plinius Siluris abundare cōmemorat, neque mirum est, quum is piscis omnium magnorū amniū sit familiaris, uti in Thame, si Britannia, alijsq; amnibus, qui in oceanum

num erumpunt, manifeste conspiciamus. Hispania autem omnis Sturionē, Sulium appellat, ita ut parum ea uox à Siluro qui item & Sulius dicitur, abesse uideatur: quando ut ante dictum est, una terrarum Hispania ueterem Romanę linguę sonū, atq; ipsa uocabula non sine rubore dediscētis Italię retinuerit. Quomodo autem Siluri in Sturiones abierint, nuper docuit & quidem ut arbitror, felicissime inuenit Michael Syluius apud Clementem Pontificē Lusitanię regis legatus, qui uti est optimarum literarum atq; omnis antiquitatis sciētissimus, testat̃ Sulios longe optimos, omnium confessione in Asturia reperiri, unde Asturiones dicti sint, uelut ab regione nobilissimos producente nouum cognomētum, uetere repudiato nomine retulisse uideantur. Diuus quoque Ambrosius opinioni huic nostrę astipulatur, quū dicit, Silurus de aliorū piscium uermibus uiuit. Sturiones namq; uti diximus, grandiusculos pisces deuorare nequeūt, quum ore sub rostro à natura constituto, non facile nisi minutissimos corripiant, & propterea solis suctionibus nutriantur,

triantur, ut etiam Albertus Magnus asserit, appareretque hodie in his euisceratis, in quorum uentriculo qui perangustus est, nunquā deuorati pisces reperiantur. Subdit tamen Ambrosius, inutilis sæpe præda piscantium, ut uideatur in edulijs Silurum minime commendare: sed ego, in syllabam temere à librarijs additam putaue-
rim, siquidem Silurus apud Athenæum dicitur sapidissimus, quum enim Latum piscem Siculo in mari frequentem uellet laudare à carnis cādore suauitateq̃, eum Danubiano Siluro comparauit. neque illud Plinij parum conuenire Sturioni autumauerim, quū dicit, Silurus carne prædulci, nullis ossibus, spinis uel intersitis, quum Sturionē habere ossa manifeste appareat. Existimo enim Plinium intelligere uoluisse, Silurum una tantum perpetua, qua trañcitur, spina esse contentum, nullasq̃ subinde spinas (ut in alijs accidit) à sphondylis oriri, quibus tota caro, corporisq̃ ambitus ueluti costis sæpiat̃, delicatq̃ illæ pulpæ multo cū fastidio, tum periculo comedentiū contineantur. Caterū uti ego arbitror, Sturiones non eo in pretio

tio fuere antiquioribus, uti nostris tēpori-
bus uidemus : siue quod eius caro per se
dura & multo mucore pinguedinis reple-
ta celeriter sui desideriiū primis mēſæ con-
gressibus auferat, siue q̃ pergrauis, ac mo-
lesta tenuioribus stomachis esse deprehē-
datur. uidetur & nōnullis Iuuenalē, uilem
omnino piscem Silurū annotasse, quū di-
xit, Vēdere municipes fracta de merce Si-
luos, sed uenditorē potius uilem q̃ mer-
cem ipsam, hoc est Crispinū ab Aegypto,
Iuuenalem innuisse crediderim, qui Silu-
ros fractos, id est mēbratim cæsos, uti ho-
die uidemus, aliquādo in humiliore fortu-
na uēditarit. Quo in loco Iuuenalis Geor-
gius Merula oculatissimus grammaticus
Siluros non esse multū absimiles à Sturio-
nibus arbitratur, utpote qui iam animad-
uerterat illos qui Lupū, Attilum ue, Tor-
sionemq̃ & Hyccam Sturionem dicerēt,
à ueritate plurimum errauisse. Quantum
autem pertinet ad piscis naturam, dici-
mus eum tarde cōcoqui & propterea ex
eius excretionibus multam generari pi-
tuitam. Vitium eius carnis aliqua ex par-
te tolleretur, si in tabellas pollicis digiti
crassi

crassitudine secaretur, torrereturq; in craticula & quidē ex præcepto Galeni, oleo, sale, acetoq; leni atq; iterata aspergine inditis: sed qui palato potius, quàm stomacho studere uidentur, elixum eum cū leucophago passim comedunt. Is quum toto ferè capiatur anni circuitu, æstate tamen adulta longe probatissimus æstimatur. Si luri felle cum Attico melle permisto suffusos bouum oculos ueteres inungebāt, ut Aetius affirmat, qui medicæ artis præcepta Græco sermone cōscripsit. Sed id potius ex eius humoris acredine, q̃ ab occultiore Siluri piscis proprietate prouenire putauerim, quū etiam ex felle quadripedum ac uolucrum & inter alias Perdicum, ægris hominum oculis nota collyria inijcere soleamus.

DE VMBRINA CAPVT V

S Ecūdum Siluros Sciaena è grandibus primā saporis obtinet claritatē. Eam Varro & Columella Vmbram appellāt, quam & Ennius quōque celebrauit, ut ex Apuleio deprehenditur, dum ait,
Melanurū, Turdū, Merulamq; Vmbramq; marinā

Hæc tota latioribus squamis integitur,
 denti-

denticulata est, & Aristotelis, Plinijq; auctoritate in capite lapidem habere consuevit, agilis est & plurimum uorax. Propterea Ausonius ait, celer Umbra natatu: capitur cū Siluris frequēter circa ostia fluuiorum & in alto etiam, quod Siluris non contingit. ipsa quoque canicularibus diebus pinguescit, pariq; ferē pretio cū Siluris æstatis tempore uenūdatur. eam hodie Romani Umbrinā uocāt. capita Umbrarum, sicuti & Silurorū Triumuiris rei Romanæ Conseruatoribus dono dantur, qui piscatores inueterata quadam consuetudine eorum capitum tributū nomine uectigales fecerunt. Capitū enim summa inest gratia, auctoritate etiam Arcestrati, qui in parandis obsonijs, quod eorū ingeniosissimus esset artifex, Dædalus à Græcis appellabatur. Is Umbrini capitis nobilem quandam condituram, ut apud Athenæum uidere est, multis carminibus expressit. propterea hodie etiam quū pretio parari non possint, gulosi ea capita quam auidissime consecantur. Extat adhuc in ore quorundam facetorum ridenda fabula de T. Tamisio, qui Romanis, aulicisq;

DD salibus

salibus erat insignis, sed gulæ adeo prosti-
tutæ, ut infamis haberetur. Is quū per ser-
uum, qui in foro piscario in eam curā in-
tentus excubare solebat, ingentis Vmbri-
næ caput Triumuiris delatū esse cogno-
uisset, in Capitolium protinus ascēdit, ut
simulato apud magistratum negotio, ser-
moneq; de industria protracto, prandium
captaret. Verū illud Triumuirī iam Ri-
ario Cardinali donandum decreuerant, ita
Tamisius quum limine curiæ efferri in-
genti, coronataq; patina caput illud nobi-
le conspexisset, primo deceptus consilio,
illud subsecutus est præmisso seruo, qui
uestigijs deferētium ministrorum insiste-
ret. Nec multo post quum Riarianis ædi-
bus inferret, bene habet, salua res est, in-
quit Tamisius, opipare excipiemur, erat
enim in primis mēsa Riarianæ, quæ lon-
ge omniū semper lautissima fuit, familia-
ris. At Riarius, ut erat natura munificus,
maximū inquit hoc Triumuirale caput
maximo debet Cardinali, statimq; Fede-
rico Sanseuerino proceritatis admirandæ
Cardinali trāsmittitur. colligit extemplo
togam Tamisius, Riariū intempestiuæ
munifi-

munificētiæ incusans, in mulamq̃ resilit,
& munus ad Sanseuerinianā domū con/
sequitur. Idem pari liberalitate facit Fede/
ricus, caputq̃ ipsum splendidis exorna/
tum uerbis aurataq̃ illatū patina Chisio/
Publicano ditissimo deferri iubet, quod
ei multo ære alieno grauibuscq̃ usuris ob/
strictus erat. Volitat tertiā iam spe aui/
dam frustratus gulam æstuans Tamisius,
festinabunduscq̃ incalescente iam die in/
transstyberinos hortos quos ipse Chisius/
magnificentissimos extruebat, contendit.
Ibiq̃ fessus admodū & multo sudore ma/
didus quod grauis erat abdominis, quar/
to à fortuna decipitur, quippe qui Chi/
sium caput illud recentibus floribus redē/
mītum adamato scorto, cui ab forma eru/
ditiscq̃ illecebris Imperiē cognomen fuit,
ut extemplo deferretur curantem repe/
rit. Flectit itaque indignabundus habe/
nas retro, nec tamen subiratus gulæ, quæ
herculeos labores attulerat, & ad Impe/
riam iam multo sole Sixtini Pontis semī/
tam exurente adequitat. Ad extremum
anhelantis gulæ ea uis atq̃ libido fuit, ut
qui per totā urbem fuerat raptatus, idem

& togatus & senex cum scorto admirante noui hominis aduentum, nullo pudore discubuerit, sic ut mirari desinamus Apitium, qui ut ait Athenæus, cum Linterni Astacos cācos piscaret, audissetq; longe maximos & nobilissimos in litore Aphrico reperiri, eo propere stimulan̄te gula insigni nauigio delatus sit. Statimq; prius q̄ in terram descenderet, occurrētibus ibi piscatoribus cum astacis, quod famæ expectationiq; minime respōdissent, protinus conuersis uelis, nec salutata quidē Aphrica, in Italiam ad grandiores astacos sit reuersus. Ceterum eadem prope Vmbrinæ ac Siluro carniū conditio. utræq; enim, ut diximus, nō mediocre imbecillioribus stomachis negotium facere consueuerūt.

DE THYNNO CAPVT VI

THynni multitudine sua omnibus litoribus sunt noti, gregatim uagātur, ob id in Euripis maxima eorum est captura. Irrumpunt maio mense in mare nostrū ab Atlātico Oceano cogētibus Xyphijs, hoc est Spathis piscibus, qui telo à rostris prominente instructi eos toto mari persequuntur. Simplicissimi sunt piscium, propterea

pterea uel inanibus terriculamētis acti facile uadis atque litoribus intruduntur. eo modo Gaditanus populus infinitam eorum multitudinem magno quæstu, solenniꝑ spectaculo retibus extrahit. Saturantur inde captorum recentibus pulpīs circumfusæ gentes, reliqua illorum multitudine cetarijs infertur, saliturꝑ. asseruati uero membratim cadis celebri mercimonio per omnem ferè Europam diffunduntur. uerum solo abdomine ualent, quæ pars à Romanis Tarentellū dicitur, quod etiam Tarētino in sinu, ubi opima pisciū omniū captura est, Thynni sale asseruentur, reliquæ corporis partes, utpote quæ pingui succo admodum careant, in ignobilis populi usum ueniunt, quæ Melandrya à Plinio nuncupantur. Primus ab ipso statim ouo Thynnorū foetus Cordylla dicitur, qui mox in Limarias euadit, ex Limarijs autem adolescētibus Pelamides fiunt, sic à luto dictæ, quas nūc etiam Palamias uocamus. quū uero Pelamides pedalem excessere magnitudinē, in Thynnos abeūt. Porro ex Thynnis (ut Athenæo placet auctoritate Softrati) quum in summum ex-

creuerint, Orcyni infestī cæteris piscibus efficiuntur. Adeo enim Thynni augentur, ut Plinij testimonio caudæ eorum latitudinis duorum cubitorum reperiātur, qui postea quindecim talentis pependerint. Sed huic opinioni aduersari uidetur Aristoteles, quū asseueret Thynnos biennio uitam finire, idq; esse compertum uerisimili admodum ratione, quoniam certo anno cum piscatoribus Limariæ defecissent, Thynni etiam sequenti anno defecerunt, ueluti omnibus fermè captis Limarijs nullæ reliquæ superfuerint, quæ in Thynnosadolescere potuerint, ita ut credam Thynnos bienni ætate excedentes alijs nominibus appellari, ut Orcynus & Pompilus nauigiorum comes, quem de genere Thynnorum esse Plinius arbitrat. Circa ortū caniculæ Oestrū patiuntur, parua animante sub pinnis aculeum infigente, quo dolore incitati nauigia plerūq; transuolant. Idem accidit Xyphijs, quos modo nominaui. Capiuntur h̄ circa Zephyriū quod extremum est Italię promontorium, Spartiuentum à nautis hodie nūcupatum. Retulit Ioannes Marius
Cataneus

Cataneus Nouariēsis multarū literarum
notitia insignis, qui Locrensi in litore Xy
phiorū piscationi interfuit, eos tanta esse
ingenij docilitate, ut Græcanicum sermo
nem, quo ille magnæ Græciæ tractus uti/
tur, ab Italico distinguere uideantur, idēq;
admirandis argumentis deprehendi, quū
Græcas uoces minime reformidēt, ad Ita
licarū uero sonū repente diffugiant, quod
cōplures Brutij testati sunt. Ii in Oceano
Indico, in tantam augentur magnitudinē,
ut ualidissimis rostris Lusitanarū nauium
latera ad sesquipalmum aliquando perfo
rarint. Xyphij bonitate & pretio Siluris
fermē sunt æquales, uerum hæc litora ra
ro adeunt, ueluti qui perpetuis maris æsti
bus ut in freto accidit Siculo, gaudere ui/
deant. propterea Xyphij forma, ut in alijs
fiet piscibus, pictura non exprimeť, quod
eum uidere hactenus mihi non contige
rit. Sed Thynni pariter ac Xiphij, quum
Oestrum patiuntur, ueluti noxij damnan
tur mensis. Cæterum Thynni eximie pin
guescunt, adeo ut porci iure ipso nun
cupentur, cum etiam, ut Polybius tradit,
in profundis litoribus, uti porci solent;

glandibus uescantur. Thynni recenti pulpa iuxta uentrem, ipsoq; pingui sumine, sicuti palato grati, ita stomachis lāguidioribus, quibus nauseam pariunt, ualde iniuriosi. circa uero dorsum & caudam cōtra riam ratione, quemadmodum ab nimia ariditate parum delectāt, ita superfluo nudati humore minus officiūt. Falconius Etruscus plebeius ganeo, sed eruditioris gulę, quum in Hispania cetarijs præesset, nouū ac sapidissimū obsonij genus è Thynnorum uentre commentus est, circūciso abdomine umbilicos enucleādo, & sale, acetōq; & feniculo inclusos cadulis condiendo, ita ut mox id cibarij genus pleriq; appeterent, ac propter iucunditatem mirarentur, quem modo ut inutilem ex officinis euertere consueuissent. Sed in uniuersum saliti Thynni, sicuti uim alleuādi intermortui gustus mirificā habent, ita multa bile aggenerata, sanguinem incendere, iecinoraq; adurere consueuerunt. Recentes pulpę rectissime coquūtur in uino corsicano & oleo, pipere etiam cum cepis minutatim cæsis superaddito, quod genus condimenti Azeminum ligures uocant.

Pelamides

Pelamides autem multum nutriūt, & urinae cient, sed tarde concoquuntur aethere Athenæo, qui tamen eas salitas stomachis conferre testatur. At Thynnorum iecinoribus mira proprietas inesse traditur ad prohibendam puerorum lanuginem, improbo quidem Mangonū inuento, qui quum mares castrare, dirum atq; crudele nimis ducerent, ipsa tamen uirilitatis initia retardare, ueluti proposita pleniore libidine contendebant.

DE LECHIA CAPVT VII

Est & alius generosus piscis magnitudine atq; colore mediū inter Thynnū & Vmbram, quem Romani pariter & Ligures Lechiā appellāt. Eam aliqui Centrīnam antiquitus fuisse arbitrantur, quoniam pugnacissima sit & atris solidioribusq; aculeis, quanquam non omnino longis circa dorsum armata, ut Oppianus de Centrīna expresserit. At Lechia corio integit minime squameo, sicuti in Thynnīs uidemus, sed leui & splendido, quod argenteum est, & cœruleo colore perfusum, caudæ uero pinna crescentis lunæ figuram efficit, concaua illa rotunditate ad

DD s circini

circini ductum effigiata. Eius etiam generis, quæ latiorem habet uentrem, uulgo piscatores Lopidam & aliū Lopida aliquanto minorem Stellam appellant. Ego Lechiam antiquitus fuisse Amiam putaue-
rim, quā Plinius cum Thynnīs exire pon-
tum asserit, nā tota specie maxime Thyn-
nis cognata esse uidetur, & Oppianus
audaces Amias appellat, quas comparat
Thynnīs & inire praelia cū Delphinis di-
cit. Aristoteles quoque Amias carniuo-
ras esse, & ferratos habere dentes, bran-
chiasq; coniectas testatur. quæ branchiæ
adeo patulæ mihi minime uidentur in Le-
chia uti in alijs, ueluti Vmbris & Lupis
& Coracinis cōspicimus Sed ut de hoc ni-
hil certi proferam, uerba Oppiani me mo-
uent, qui dicit Amias hīrudinū more Del-
phinorum exfugere sanguinem, quod Le-
chijs attribui iure nō potest, quū & in tri-
pedalē crescāt magnitudinē, & peracutis
dentibus, solidisq; aculeis sint instructæ,
quibus armis non sugendo, sed pugnādo
per uulnera & cædem de Delphino uicto-
riam consequantur. Verum hoc de mino-
ribus fortasse Amijs dixisse Oppianū ali-
quis

quis existimabit. Illud quoque Aristotelis de Amijs parum Lechijs conuenire uide-
tur, ait enim propterea Amias sic dictas,
quod gregatim uagetur, Lechias autem so-
litarias sæpius capi manifestum est, quod
raro accideret, si turmatim uti Thynni, &
plerique alij pisces per altum & litora defer-
rentur. Ceterum ut Amiam hodie Lechiam
esse credamus, etiam id argumēto esse po-
test, quod Amiæ & prætenera & gustui
suauissima carne à Græcis authoribus es-
se traduntur. Nam uti citat Athenæus, &
Epicharmi, q̄ de Sirenibus scripsit, & Ar-
chippi antiquissimi poetæ carmina extant,
quibus Amiæ ab ipsa gratiore pinguedi-
ne magnopere cōmendantur: ipse quoque
Archeostratus, q̄ uniuersam terrā, cunctaque
maria peragrassē uisus est, ut gulæ deli-
cias, singula ubique edulia explorando, gu-
standoque diligēter exquireret, Amiam ue-
luti nobilissimum piscem in nuptijs Hebes
celebrauit, docuitque solēni præcepto eā fe-
licissime coqui, si cōspersa origano, & in-
uoluta iūco, cucurbitæque folijs ad prohi-
bendū succi delicatioris effluuiū mitiori-
bus flāmis torreretur. Modo autē constat
Lechiam

Lechiam laudatissimo sumine & sapore præpinguium pulparū esse pretiosam, cuius capita Sturionum, Vmbrinarumq; capitibus Romæ omnium iudicio præferuntur. Probatissima autem in Ligustinis litibus capitur. Ottobonus Fliscus genere ac hospitalitate illustris, quum Genuæ essem, festiuo matronarum conuiuio tricubitalem nobis apposuit Lechiā, quæ non modo Romanorum, sed & pelagiorū piscium omnium laudes magno interuallo superauit, ita ut aliqui subtilioris gulæ homines pulparum suauitate allec̃ti semesa ex Lechijs obsonia in contumeliā auiū atq; quadrupedum, in alterum diem reponi sibi plerunq; præcipiant. Quo fit ut Lechiam proculdubio fuisse Amiam fateamur, quū nullum, qui insigni sapore præstet, piscem sine certo Latino nomine simus relicturi, & nullus ab ipsa Lechia piscis hodie nobis occurrat, quē Amiæ nomine appellare audeamus. Neq; enim mihi persuaderi potest, ut eam in illorū sententiam, qui Lechiam eum piscē credunt, quem pro Sturione Hyccam putauit Hermolaus, eo leui argumento, quod Hycca præpor

præposito articulo, sicuti nunc Italiæ ueterem elocutionem amittentis mos est, in Lechiâ abijisse uideatur. Porro Icesius in libro de materia Amias ab optimo succo teneritudineq; cõmendauit, aitq; nõ multa cū difficultate in uētriculis secerni, sed non multū omnino præbere nutrimentū.

DE CORVO CAPVT VIII

COruum eūdem esse & Coracinum Theodorus Gaza existimare uidetur, ueluti à Coruo Coruulus, siue Coracinus descendat. cui Hermolaus & Volaterranus refragantur, quoniam autoritate Athenæi Coracinus à uerbo Græco, quod genas, oculosq; frequenter mouere significat, non autem à Coruo, qui Græce sit Corax, dictū existimēt. Ego autē secus ac Volaterranus putat, Coruū genere ipso à Coracino minime differre arbitror, ea maxime ratione quod de Coruo nullā ferè à probatis scriptoribus mentionem fieri cõstet, autoritate uero omniū antiquorū Coracinus sit & latus piscis & subniger & squamosus, quæ differētiæ ei, quem nos hodie Coruū appellamus, manifeste consentiunt. Nam Coruus gibberosus

rosus est & proportionē cæterorum squamosorum admodū latus uidetur, uti accidit Coracinis, quos Parmenio Rhodius, qui scripsit de re coquinaria, ut allegat Athenæus, Platistaticos à latitudine corporis appellauit. Nigricantes quoque in Coruis pinnas conspiciamus, quas Aristophanes in libro de palustribus, Coracinis attribuit. Sūt enim pelagij & fluuiales Coracini. Verum hæc nostra flumina nullos aut certe rarissimos ferunt, in Nilo tamen Plinio Martialeq; authoribus, & in amne Bethi ulterioris Hispaniæ reperiuntur, Gadibus uero & circa fretum Herculeū laudatissimi simul ac maximi, pares Niloticis capiuntur, quos Zeos, & item Fabros à colore atræ fuliginis appellabant, Coracinus ex his est piscibus, qui cōmode, atque feliciter saliantur, sicuti Galenus in libro de alimentis refert, eum salitum Eutidemus apud Athenæum, qui de salsamentis scripsit, Saperdam uocari affirmat: Ita ut Persius idē intellexisse uideat, cū dicit, Saperdamq; aduehe Ponto.

Nos uero cū æstate frequentius, quàm hyeme, ut Plinius etiā author est, eum capiamus,

pīamus, feruenti oleo ad mediā cocturā
mergere, & extractum protinus sale ace/
toq; in sportulis myrti folijs certo ordine
substratis reponere solemus, qua indu/
stria aduersus omnē caloris contumeliā
per hebdomadas asseruatur. Coracinus
& præsertim Niloticus prædulces habet
carnes, quē uero proximis litoribus expi/
scamur tripedalem ad summū nō excedit
magnitudinē, sed carne & aridiuscula, &
ob id ab his qui gulæ delitiosius student,
parum laudata. Athenæus elixo tostum
melioꝛem esse testatur, nos uero contra/
ria cōsuetudine, quū recentes & grandes
nanciscimur, æneis excoquimus cacabis
simplici in aqua, extractumq; uirentibus
petroselini folijs coronamus, sicuti etiam
fit in Vmbrinis, quas & sapore & squa/
marum latitudine plurimum referūt. Ne/
que id inepta ratione, nam duriores eorū
pulpæ penitus saporis gratiam amitterēt,
nisi aliquo iuris lenocinio ab innata illa
duricie mollirentur. Cæterum quāquam
concocti sunt difficiles paralyticis tamen
mire conferunt, ut author est ille Plinius
qui de medicina librum cōscripsit. In Co/
racini

racini capite lapillus inuenitur, quē puerorum collo pro amuletis suspensum regio morbo aduersari, ignobiles quidā authores tradiderunt.

DE SPIGOLA SIVE LV-

PO CAPVT IX

LVpum antiquitus fuisse, quem Romani Spigolam, Varollum Veneti, Etrusci Araneum, Hispani Lupum, Ligures uero Lupacium appellāt, in capite de Siluro diffuse monstrauimus. solertissimus piscium habetur, & idem delicatissimus præsertim è Tyberi, & inter duos pontes, quod aquæ subiecti fluminis ab multis cloacarū effusionibus pinguiorē escā subeuntibus præbeant. Lupus hamo captus uulnera cōtempo dolore fortissime laxat, & excusso hamo protinus refugit. inclusus uero retibus imis in uadis sulcū crebro motu caudę, reiectis harenis facit, atque ita subterlabitur, ut Oppianus author est, & hodie piscatores maioribus etiam miraculis additis, uno consensu fætentur. Propterea ab ipsa uehementia à Græcis Labrax appellatur. Parit bis in anno Lupus, ut Aristoteli placet. summa in
est

est saporis gratia hyeme captis, & Ianuario præsertim mense, tunc enim & teneritudine, uti diuus ait Ambrosius, & mollitie, candoreque ut Plinius asseuerat, maxime commendantur. Luporum aliqui sunt lanati uel lanei à candore, ut Plinio, Martiali que uidetur, aliqui uarii, ut Columellæ placet, qui in piscinis ait includi posse Lupos sine macula, quos secernit ab his qui Varii sunt, ita ut proculdubio credam Varios maiores apud Ambrosium esse de genere Luporum, quos & Troctas appellat. Troctam enim esse Lupini generis apparet, ut aspectu, mutuæque naturæ collatione perspicitur, ut latius in capite proprio de Trocta differemus. Cæterum Luporum carnes in ratione ualitudinis à Galeno mirifice laudantur, quod subtiliorem generet sanguinem & perdicis carnibus æquiparentur. Athenæus autem Lupos ait boni esse succi, & non multi nutrimenti, quorum tamen superfluitates non facile secernantur, sed Cornelius Celsus Lupos sicuti & Mulos leuioris esse alimentii testatus est.

EE

De

DE CEPHALO CAPVT X

MVgiles Græco nomine Cephalos Romani uocant, qui in plura genera partiūtur. Aliqui enim à capitis amplitudine Capitones, aliqui à prominulis inferioribus labris Labeones, q̄ hæc cognomēta Romanis familijs indiderunt, alij item Cestres, alij Bacchi, alij demum Myxini & Chelones & Leuchisti & Mucōnes appellātur. Capitones mense Decembri grauescere, ait Aristoteles, qui id genus piscium & in mari & in stagnis & in fluminibus gigni, ut uidemus, asseuerat. In uniuersum Mugiles sunt uelocitate admirabili, ut sagittæ arcu emissæ, quum laesciuiunt, uel retia saltu trāsuolant, esse uideantur. è mari aliquādo amnes, & ex fluuijs ipsa maria ingrediūtur. animal est minime maleficū, utpote quod alga tantum ac herbis atq̄ his, quæ in profundo uadac ripis sunt, quisquilijs nutriatur. propterea ceteri pisces, qui minime in alios grassari solent, Mugilem, ut sanctū ac optimū in honore habent & uenerantur. Probat eos Galenus, qui marinis fluctibus exercantur, eos uero, qui in stagnis & fluminibus

bus urbiū sordes & sterquilinia alluentibus, maxime detestabiles asseuerat, quod ex eo alimēto admodū feculento uitium contrahant. Dorionis quoq; autoritate marini fluuialibus præponūtur, sed n̄ præsertim sunt pessimi, q̄ sua spōte in stagnis atq; paludibus ex limo nasci dicuntur, ut sunt qui in Etruria ex Prillino lacu apud Orbatellū ad mediterranea deferūtur. ita ut & illos etiā uituperare liceat, quos Padusæ atq; ipsi lutulēti fossæ Clodiæ canales, uiscere prætenero Ferrariē sib⁹ & Venetis gratos copiosissime præbēt. Icesius Græc⁹ author Athenæo perq; familiaris, idem & coquus & medicus, Cephalos & gustui gratos & laudabilis succi esse asserit. Galenus uero eos tardissime, & multo quidem uētriculi cū labore digerī atq; secerni prædicat, præcipitq; in eorū cōditura debere addi herbā Origanū, cuius uirtute facilior excursus ad uentrē inferiorē fieri uideat, eos tamē salitos minus noxios esse testatus est. Nos uero Cephalos omnes plenius eos in cœna comedētibus dolorē capitis, quem morbū medici recentiores Cephealā dicūt, post paucas horas

inducere sæpe deprehendimus, maxime si ad lautiores coenas stomachi tenuiores accesserint.

DE AVRATA CAPVT XI

VEteres nō modo Auratam piscē in honore habuerūt, sed & Sergij Romani patritij luxuriosa eius piscis æstimatione perpetuum familię cognomentum fecere. siquidem à mari, Auratarum, aliorumq; pelagiorum piscium semina atque uiuaria in mediterraneos lacus deferebāt, ut in obsequiū popinarū tralata maria uiderētur, quæ pretiosa edulia dulcioribus denegata undis, improbo opulētiorū studio, cotidianis cœnis copiose suggererēt, sic Auratas, Lupos & Murenas suburba ni Lacus, Sabatinus & Ciminus, & multo remotiores Vulsinensis & Velinus aliquando procrearunt, quæ seminaria degenerante sobole, quum externi pisces parum feliciter alienis in sedibus prouenerent, paulatim interiēre. Ex auratis quæ toto passim mari, mira fœcunditate progignuntur, Tarentinam antiquiores prætulerunt, sed eam maxime quæ illata Lucrinis stagnis Concharum esu pinguescere

rec

ret, ut ait Martialis illo in carmine.

Non omnis laudem, pretiumq; Aurata meretur,

Sed cui solus erit Concha lucrina cibus.

Nōnulli optimorum studiorum laude insignes existimāt inter Auratas Scarum illum antiquis pretiosissimū piscem à piscatoribus uēdi, qui dentes humanis similes, & ad ruminandas maris herbas plurimum idoneos habeat, maximeq; squamarum specie Auratis assimiletur. cæterum ego crediderim eum nō facile à nobis deprehendi, errore uendentium, qui similitudine decepti, neq; animaduersa saporis nobilitate in foro piscario eum Auratis & Sargis commiscere consueuerint. consensu tamē piscatorum Zaphirus piscis, sic à cyaneo eius gemmæ colore dictus, inter Auratas lōge sapidissimus existimatur, q fortasse Scarus antiquis fuerit. Porro Auratæ æstate raro, hyeme autem frequentissime capiūtur, quæ tum laudatiores existunt. ipsæ inter cæteros pisces peculiari quadam dote, singularē & saporis simul & salubritatis gratiā obtinēt, authore Cornelio Celso, q eas in ratione agrorum alendorū leuioris nutrimenti existima-

uit. Recte coquent si ex præcepto Galeni, eas in craticula subditis mitioribus pruinis oleo & sale, acetoq; consperferis.

DE DENTICE CAPVT XII.

SInodontes pisces, Latini Dentices uocant, proximos Auratis & Pagris. habent enim prominulos dentes, & sunt latissimi, subrubacq; uarietate conspicui. appellatur & hic Sinodus à Græcis alio nomine Charax, id est uallatus, uti est perpetua extantium dentium serie septus. Athenæus eum in fretis longe optimū esse ait, qui & salubrior est Galeno authore, quā in uniuersum meliores euadant, quos plurima iactatione inquieta, æstuosaq; maria fatigarint. eum Actius Syncerus Neapolitanus huius ætatis poeta nobilissimus in lusibus piscatorijs celebrauit quum dicit, *Dat Rhombos Sinuessæ, Dicarchi litora Pagros, Herculeæ Mulum rupes, Sinodontas Amalphis.*

Sinodum Latini ueteres pariter ac neoterici uulgo Denticē appellant, probātq; eum ex Illyrico Dalmatiæq; litoribus & præsertim ex Salona atq; Tragurio, quæ gentes concisum in frustra & semicoctum multo croceo & perspicuo gelu cōdiunt, cadisq;

radisq̃ includunt, ita ut toto fermè annò per omnem Italiàm & Romæ idem adueñtius & recentissimus habeatur. Id genus autē obsonij medici magnopere detestantur, & ante alios Petrus Aponēsis, qui rudi illa tempestate diuini conciliatoris cognomentum in ea optimarum literarum strage promeruit. Is enim pisces semel coctos, asseruatosq̃ & præsertim uasorum cōclusos operculis mortiferā qualitatem adquirere, mandentesq̃ certo plerunq̃ ueneno inficere, ratione, atq̃ experimento deprehendisse affirmauit.

DE FRAGOLINO CAP. XIII

A Vratas sequunt̃ Pagri, siue Phagri, Fragolini uulgo dicti, ex his qui assantur piscibus longe probatissimi. sunt enim & gustui gratiores, & stomacho nequaquā molesti, utpote qui rationabiliter febricitātibus ipsis concedunt̃. nam præter id quod de omnibus saxatilibus Aui-cena intellexit, Pagri nullam uiscosi, lentiq̃ humoris exuberantiā habent, qui etiā ipso iure conceduntur, quoniā quum uniuersum piscium genus frigidaæ atque humidaæ sit nature, humida frigidaq̃ cibaria

febricitātibus Hippocratis authoritate debentur, ut aliquando mirer quosdam scrupulosiores medicos, quum febris adsit, totum prope piscium genus prædamnare. Phagros Romani & magna pars Tyrreni litoris accolarum Fragolinos, Veneti Albores, ipsi uero Ligures antiquo seruatō nomine Pagros appellant, quos, quum sesquipalmi magnitudinē excesserint, in Dentices siue Sinodontas euadere cōmunis piscatorum cōsensus existimauit. Ii pisces à colore ipso (apparēt enim rubro uino madefacti) Erythrinis & Iecinoribus piscibus assimilantur authore Speusippo, ut ait Athenæus. cuius testimonio manifeste reprehendūtur, qui Fragolinos Opiano atq; Aristoteli Erythrinos esse putant, quos Theodorus Gaza Latine Rubeculas interpretatus est, quum ibi Athenæus Phagros Erythrinis comparet, qui sint genere diuersi, sed in ipso colore conueniant Verum id me plurimum mouet, ut ab illorum opinione recedā, quod Aristoteles & Plinius Erythrinos, uel Rubeculas grauidas & plenas ouis, toto anni tempore capi asserāt, quum in eo genere

mares

mares non sint. quod Fragolinis minime accidit, q̄ passim pluribus anni mensibus, sine ullo ouorū uestigio comeduntur. Illud quoq̄ accesserit ad cōfirmandam op̄inionem, nam dum grata palato Fragolinorum capita exugimus, plerūq̄ tenuior lapillus dentibus importunus occurrit, sicuti Aristoteles & Plinius eorū capitibus inesse testantur. Videmus etiam eorū corda triquetrae figure similia, ut antiqui prodidere. Pagri ex sententia Icesij uere ipso, Archestrati autem exortu Caniculæ sunt præstantiores, nos autem hyeme eos longe sapidissimos experimur, sed ad summā saporis gratiam accersendam, ganeonum iudicio tres omnino conditiones requirere dicuntur, scilicet ut sint & recentes, & frixi & frigidi, ita tamen ut Arancij mali succo ac modico pipere torpescences eorum pulpæ aliqua ex parte molliantur, & excitentur.

DE SALPA CAPVT XIII

SAlpa piscium pulcherrimus nomē retinet, atq̄ omnibus notus est, siquidē eum à ceruice in caudam per argentea latera, aureæ, rubentesq̄ lineæ certis distin

cætæ interuallis decentissime depingūt, unde Græci antiquiores Mnaseæ Colophonio, quod poema uarium ædidisset, Salpæ cognomentum indiderint. frequēs est & procerus in Balearico mari, & præsertim ad Ebusum insulā à copiosissimis salinis celebratam, appellatur ab aliquibus, ut Plinius author est, obscœnus piscis, quod percoqui non possit, nisi ferula uerberetur. Solitarius est, paritēq; bis in anno Laporū more. Natura astutus esse perhibetur, & longe omnium liquidissime audit, æstate melior est, & è toto mari circa Mitylenem probatissimus. Cæterum ille Archestratus, qui in coquinaria à Græcis alter Theognis uel Hesiodus existimatus est, Salpam semper malum nobili carmine pronuntiauit, ita ut mirum minime uideatur, si hodie quoque is piscis, qui tam operose atque eleganter à natura depingitur, ab optimatum mensis, ut insulsus, & mendax sit repudiatus.

DE SARGO CAPVT XV

IN hæc maria Sargus nō semper (quamquam sit notus) enauigat, qui Brundisij Ennij poetæ testimonio lōge optimus habetur

habetur, præsertim si prægrandis fuerit. ij
nanq̃ quos Romæ habemus, Auratā ma
gnitudine uix excedūt, quam etiā latitudi
ne atq̃ argenteis squamis referūt. Sargūs
autūno & uere parit, ut ait Aristoteles, is
alios minime comitatur ueluti superbus,
nullā inesse gratiā litoralibus, ait Plinius,
quod mirū uidetur, quū is maxime circa
litora capiatur, ut in libro de historijs ani
malium Aelianus latissime disseruit, ubi
Sargos ait caprarum esse amatores, eosq̃
propterea facile capi ad earū umbrā, quā
in extremis litorū marginibus & scopu
lis collocatæ aduersus solares radios in
æquora proñciāt, & extendāt, atq̃ ea spe
cie, amore præferuidi facile alliciant. Opti
mus est Sargus occidēte Orionis sydere,
tum enim uites foliorū honore spoliātur.
Archestratus in popinalibus delicijs mihi
sæpius allegādus, Sargū siccæ carnis esse,
ac ob id assatum eum & calidū, caseo, ace
toq̃ conditū probat, sicuti uno edicto o
mnes siccioris pulpæ pisces condiendos
præcipit, secus ac in præpinguibus & te
neris sit necesse, q̃ solo sale atq̃ oleo indi
cis in craticula sapidissime percoquūtur.

De

DE CAPONE CAPVT XVI

CApo litoribus nostris familiaris, Venetis autē ignotus, caput habet ualde magnū, & illud quidem enorme, quadratum & nullis uestitum pulpis. Oculi in eo sunt admodum rigentes, extenta supercilia, os languidum, minuti dētes, submento autem oblongæ ac rubētes pinnæ ad impexæ barbæ similitudinē: cætero autem corporis trūco rotundus est & teres, decrescitq; in caudam æqualiter extenuatus, quousq; in postremam desinat caudæ pinnam. Porro uentrem habet ualde candidum, sed puniceo colore Mulorū similitudine uariegatum, dorsum autem flauescere potius quàm rubescere uidetur, Solidis quoq; & albicātibus constat pulpis, sed qui tamē aliquāto salubrior sit, quàm sapidior eruditioribus præsertim gnatonibus, qui illum ueluti aridiusculum aspernantur. Reperiuntur & aliij Capones qui bifurcata habent rostra, & dorsum osseis squamis armatum, quos in genere Caponum piscatores ipsi mares esse testantur. Ego autē aliud genus esse crediderim. Ceterum hæc est uera & expressa Caponis effigies

effigies, quæ dum piscium antiquiora vocabula quærirarem, mihi haud temere de singulis dubitanti, non mediocre negotiū fecit/quū modo illum à magnitudine capitis de genere Capitonum alludente recenti nomine, esse putarē, modo Orphū ab oculorum aspectu & rubro colore, arbitrarer, modo Erythrinus, siue Rubecula ob eundem puniceū colorem esse uideretur. Nulla enim ex recenti gentium appellatione antiqui nominis cōiectura adferebatur, ut pro certo possem aliquid eruditorum auribus dignū affirmare, quum Romani eum Caponem, Organum ligures, Galli uero Roscettum, quod eorū lingua rubetum sonat, appellēt. Sed Capitones de genere Mugilum, uanamq; subinde eius nominis coniecturam esse deprehendimus, sicuti existimare uidetur Volaterranus, qui imprudēter Caponem putauit esse Labeonē. Orphum uero maiorem esse piscem, & unica etiam traiectum spina, quod in cæteris rarissime accidit, & deniq; tardissime eum mori, si etiam cultro mediis diuidať, autoritate Aeliani, Athenæi, & Oppiani clare constat. Erythrinum

chrinum quoque esse non posse eadem ra-
 tione apparet, qua opinionem de Pagro
 refellimus, quoniā is toto anno grauidus,
 ouisq; plenissimus capiatur, Capones au-
 tem magna ex parte uentre uacuo repe-
 riantur. Sed nos eum proculdubio de Mu-
 lorum genere esse putamus, parati muta-
 re sententiam, si acutiores meliorem attu-
 lerint. Siquidem Mulum expressissime re-
 fert & capitis effigie & ipso colore puni-
 ceo, qui nullis alijs in piscibus, excepto
 Capone, & Mulo, ea claritate cōspicitur.
 Aliqui enim barbam habent, qui barbati
 & barbatuli à multis, & præsertim à Cice-
 rone dicuntur. Quod autem duo sint Mu-
 lorum genera, apud Athenæū planè per-
 spicitur. anteponit enim barbatū Mulum,
 imberbi Mulo, sicuti Sophron poeta iudi-
 cabat. Plinius quoq; id Muli genus, quod
 est diuersum ab his qui gemina barba ca-
 pillari insigniūtur, Alutarium appellauit,
 quod barbatorū comparatione uilissimū
 erat. Volaterranus in hoc decipi uisus est;
 quoniam Mulos barbatos eos esse quos
 uulgus Barbos uocat, arbitratur, Barbos
 scilicet uiuaces illos & ab ouorū malicia
 ualde

ualde noxios, quū Barbatus sit marinus, hic uero Barbus sit fluuialis, ab Ausonio enim Barbus uiuax celebratur, qui etiā eo argumento quod tarde moriatur, de genere Mulorum barbatorum esse nō potest, quoniam Muli, teste Plinio, sicuti & nos sæpius uidimus, cum primū extracti retibus fuerint, protinus expirent, contra uero Barbi uenales in lacubus ligneis, ut in Ticinēsi foro uidere est, diutissime uiuāt. An autem Alutarius is sit qui Capo nuncupatur, in medio relinquemus. Nec etiā absurdum foret, si pro Capone Cytharus acciperetur. Natura enim qualitateq; pulparum, ut Galenus innuit, Cytharū à Capone nō multum differre deprehēdimus.

DE LACCIA CAPVT XVII

LAccia piscis Romanę Academię doctissimos quosq; diu torlit, quum in urbe longe sapidissimus haberetur, nec facile reperirēt quo nam Latino uocabulo foret appellandus, adeo ut ipse Pōponius Lætus grāmaticorū eius ætatis princeps, & Platina idē ab ingenij monumētis & diligēs historicus & cocus industrius, temere Lupū esse crediderint, duplici quidem errore

errore, quando & quid Laccia antiquitus fuerit, & qui sit hodie Lupus Tyberinus, penitus ignorasse uideantur. Is piscis subtilissimis coniectus est squamis & argenteo fulgore cōspiciuus, pulparū uero mollicie, saporēque admodum delicatus, uerum adeo frequentibus ac molestis spinulis prætenere eius carnes impediuntur, ut in cōuiujs illarū tædio atq; periculo summa suauitatis gratiam amittant. Subeunt Lacciae Tyberim amnem ad prima ueris signa, sed tum strigosæ & ab quadam marinæ falsuginis ariditate parum amabiles, quæ mox paucorum dierum mora Tyberinis in undis mirifice pinguescūt. raro cubitalem superant magnitudinem, & incipiente statim æstate in maria reuertūtur, sic ut reliquo tēpore rarissime appareant. Præter ipsum Tyberim, Arnus, & Umbrō in Etruria, in Cāpania uero Liris & Volturnus laudatissimas præbent. in Pado quoq; reperiuntur haud ignobiles, in Gallia uero, Hispaniæq; amnibus longe maximæ, sed quas sapiētiores parafiti Tyberinis minime esse comparandas existiment. Hispani Saualos, Alosas Galli & Campani

Campani, Etrusci autē & Veneti uetere seruato nomine Clupeas appellant. apud Aristotelem uero, Strabonem, Aelianū, Oppianum, & Athenæum Thrissas legere est, quam uocem Alosam interpretantur Theodorus Gaza & Gregorius Tiphernas: ita ut idem esse & Thrissam & Alosam, & Clupeam, quā modo Romani Lacciam appellēt, manifeste appareat, quoniam Ausonij poetę Alosa, quū dicit, *Stridentesq; focis obsonia plebis Alosas*,

Romanæ Laccia, uti Galli referūt, omnino simillima sit, & Clupeæ Venetæ atque Etruscæ, idem esse cum Laccijs censeantur. Verbanus Lacus, qui hodie maior cognomine nuncupatur, item & ipse Larius Acones pisces ferunt, effigie ac sapore Laccijs persimiles, uerum magnitudine inferiores, utpote qui ad summum, pedalem mensuram non excedāt. uere quoque sunt graciles natura à Laccijs plurimum diuersa, autumnō autem q̄ optimi: neq; illud obstiterit quod à plerisq; dicitur, Clupeam eandē & Lacciam esse non posse, quando Clupea tantæ (ut uidemus si Laccia sit) nobilitatis piscis, ab antiquis

authoribus latinis parū celebratus esse uideatur. Nā unus mihi pro omnibus Ennius poeta amplissime satisfacit quū dicit,
*Omibus ut Clupea præstat, Mustela marina,
 Mures sunt Aeni, aspera ostrea plurima Abydi,
 Mus Mitylenæ est.*

Celebrat etiam alios pisces, sicuti uidere est in his carminibus quos Apuleius in Apologetico citauit. Id uero accidisse crediderim, quoniam Clupeæ toto fermè anno delitescant, tantumq; per angusto illo adolescētis ueris tempore, quo solum insigni sapore præstant, ueluti in ostentationem suā, amnes subeundo capiantur, ita ut acute & perurbane dixerit Hieronymus, Vida idem summus & religiosissimus poeta, quum in conuiuio de Polyporum, Luporūq; prudentia disliceretur, neminem Clupea pisce prudētiorē sibi uideri, quoniam nō aliās, nisi quum obesus esset, appareret, & quidem opportunissimo tēpore, quādo uere ipso, per sacras leges sublati carniū obsonijs, ipsi pisces in summo honore à Christianis habeantur. Cæterū Lacciae uberrime nutriūt: sed glutinosioris alimentī excrementa in stomachis

chis nō facile atterūtur, propterea ab ipsis exhalationibus intempestiuā somnolentiā inducere, & sitim augere existimātur, præsertim si appetentibus ad explēda uel mediocris etiā gulæ desideria minime defuerint. quod paucis, uel certe ipsis tātum ē summo ordine nobilibus, ob eius piscis graue pretium, raritatemq; contingit.

DE TRIGLA CAPVT XVIII

LAtini ueteres Triglam à Græcis appellatam, Mulum uocauere, à colore Muleorū calciamētorum, quæ languidū ruborem illum, ut in Persici & Ciclamini herbae inuersis folijs conspiciamus, representat, ut referente Plinio, Fenestella existimauit. Triglae uero nomen ob id à Græcis fuisse inditū, quod Dianæ Hecati dicaret, quæ sit triformis, unde Virgilius dixerit, Tria uirginis ora Dianæ. Ea uero de causa Dianę sacrificari testat Athenæus, quoniā Triglae Lepores marinos hominibus mortiferos, uti uenatici canes uenatricis deæ auspicijs persequantur. Eā Romani hodie, quū iam uetus Latinū Muli nomen exoleuerit, Græco uocabulo Trigla appellāt. fuit is antiquorū pdigo luxu

adeo insignis & pretiosus, ut sæpius argenti puri pondere à priuatis etiam Quiritibus emeretur, quum pedis longitudinem superaret. Galenus ut erat acerrimus Romanæ luxuriæ castigator, unius eius piscis æstimatione plerunque miratus est eorum gulam, qui tantulum piscem tanti emerēt: cui eruditi ganeones subtilissime respondebāt, proceriores propterea quæri, quod in maioribus & maiora capita & ampliora iecinora, ad condenda uaria pulmenta inuenirentur, ut ex Oratiano carmine, quum dicit,

Mulum in singula quæ minuas pulmēta ne cesse est,

Et ex Plinij uerbis, qui alecem ex iecinoribus Mulorum confici affirmat, manifesteprehenditur. Trigla ter in anno parit, nec amplius, quoniam ter foetis uermiculus innascat, qui genitalia semina protinus abrodat. Triglae admodum sunt uoraces, ita ut humanis etiam cadaueribus uescantur, sicuti in hanc sententiā expressit Oppianus, quum dicit,

*Trigla uorat fœdas sordes, & mergit in aluum
Omnes illuues ponti.*

Probantur Muli qui barbati sunt duplici crine

ci crine à mento defluente . altera species ignobilis, Alutariū uocatur. in Thasi insulæ littoribus optimi & maximi euadūt, apud nos hyeme & suburbano in mari capti maxime laudātur . Ligusticis enim & Venetis , itemq; Neapolitanis non ea saporis gratia, quanq̃ sæpe multo grandiores in conuiuia ueniāt . Galenus ait Trigla carnem neq; pinguem, neq; lentā, aut uiscosam esse, sed durā atq; friabilem, propterea gratam gustui, & digestionem facilem, & in genere alimenti naturæ hominum congruentē & maxime accommodatam, sed eam Plinius neruis inutilem existimauit : recte atq; salubriter in craticula coquitur, quæ lōge sapidior erit , si petroselini subfrixæ folia atque instillatus cum oleo Arancinus succus accesserint. Apertius nepotū ille maximus gurgis in Garro, quod ex salitorū Scombrorū muria liquamen erat, uiuos Mulos, ut sapidiore euaderēt, enecauit. Trigla si in uino suffocetur, idq; à uiro protinus ebibatur, impediendæ Veneris potestatem habere Athenæus, autoritate Therpsiclis affirmauit, qui & mulieres quoq; si illud itidem pota-

FF 3 uerint

uerint, minime posse cōcipere testat^r est.

DE SAVRO, TRACHYRO, ET

SCOMBRO, CAPVT XIX

Saurus antiquum nomen adhuc retinet, nec pedis magnitudinē excedit, minores fricturæ nomine ueniunt. Sunt enim multa piscium genera, quæ ob paruitatem in sartagine frixoria feruēti oleo coquuntur, sicut Trigla, Bocæ, Sombri, Trachuri, Pagri, & Auratæ, & propterea uno nomine frictura uulgariter appellantur. Sauros Galenus à carniū mediocritate laudauit, quod mediæ sint inter duras & molliores. Athenæus quoque eos sapi dissimos esse ait, si exēptis brāchijs, caseo, sale, atq; origano cōdiantur. Trachina & ipsa etiā in fricturæ numerum refertur, q̃ Trachurū, ut Oppiano uidetur, esse putamus, uel, ut Athenæo placet, Thrachidā, eo argumēto, quod infestā & prope lætalem spinā in ceruicibus habeat, & binas item alias & quidem acutissimas ab auribus prominētes Hic piscis oblōgus est ac tenuis & falcatus in uentrē, cuius latera lineæ frequētes & obliquæ uergentes ad cæruleum colorē pulcherrime describūt.

Scombrum

Scombrū uero nostri Lacertū appellant, quia à Venetis antiquo nomine nūcupatur. Cornelius quoq; Celsus eū pro Lacer- to accipere uidet, ex quo salsamentū fieri ait. interpres etiā Galeni antiquior & ineptior Saurū, Lacertū perperam appella- uit. Scombri & oblongi & exiles sunt, & sulphureo colore cōspicui, pręsertim quū in aquis uagantur. uere pinguescunt, quo tēpore Venetijs inter delicatiora obsonia reputantur. Romę autē ab innata quadā siccitate sunt ignobiles. Icesius minores Scombros maioribus antepōnit, quos bo- no succo nutrire uentres autumat, sed qui tamen difficilis secretionis habeantur.

DE ASELO ET MERV

LA CAPVT XX

ASellū proprio nomine Ligures, Ro- mani uero Scarmum & Merluzū appellāt, capite est admodū lato, pressioq; ut in Gobijs uidemus, ore autem maxime denticulato ac patulo, cætero corpore est oblongior, squamę sunt admodū minu- tæ & uergētes ad cinereū colorem, sicuti in asellis quadrupedibus cōspicimus. M. enim Varro Merulā, Turdū, Vmbrāq;

FF 4 & Ascl

& Afellum à colore quem referāt, ait appellari. Afelli dum æstiuī soles feruescūt, ardoris impatiētia latitant, sicuti Glāucus & Aurata, nec quoties pariāt, inueniri potuit, ut ait Aristoteles. Eorū genera sunt duo, maiores Banchi, qui in bipedalē magnitudinē augētur, & minores quos Calarias uocant. Plinius eos in capite lapillū gerere & delicatos esse cōmemorat, Galenus uero cum saxatilibus æqualem habere carnem attestatur. sunt & Turdi subuiri colorē & frequētibus guttis, ut in uolucris uidemus, uariēgati atque insignes, itemq; Merulæ, Coccyges à Græcis appellatæ, quæ ab medio quodam colore inter atrum atq; subfuluum Merulis auibus assimulantur, sed in Aquatiliū genere, non eam habēt saporis nobilitatem, quam Turdis ac Merulis auibus ueteres attribuere. Siquidē & Turdi admodū infusi sunt, & Merulæ ut Athenæus ait, difficillime cōcoquuntur, in quarum conditura Archestratus ille poeta parasitus cū caseo, maloq; granato & sale atq; oleo Silphium admiscuit, quod ut Hermolao placet Laserpitij genus est, sed quomodo is
succus

succus concretus & odoratus in conditura piscium conuenire possit, alij uiderint. Sunt & Phycides Tincarum uiridium colorem atq; effigiem referētes (Fici uulgo nuncupantur) qui procerum patinas raro implent, quum insipidissimi sint.

DE BOCA CAPVT XXI

DOrsum picturatum habet Boca, piscis notus omnibus fermè litoribus, atq; uno tantum nomine nuncupatus: dictus est à uoce, propterea quod sacer sit Mercurio eloquentiæ deo, sicuti Cytharus Apollini, Dianæ Trigla, Libero patri Cittulus, Veneri Apua, & ipsi Neptuno Pompilus nauigiorum comes. Aristophanes autem Byzātius, ut Athenæo placet, Bocam potius Boopam appellari debuisse asserit, quoniam is piscis prægrādes habeat oculos, sicuti & Silurū, potius Sciurum à crebro motu caudæ nūcuparit. Cæterum Bocæ fœcūdiſsimæ sunt, & gregatim capiuntur, solentq; eas piscatores in oleo, acetoq; semicoctas cum myrto plurima in canistris asseruare, quæ postmodum in remotissimas à mari Italiæ regiones mercimonij causa deferuntur.

DE GOBIO CAPVT XXII

GObio uel Gobius Venetijs frequē
 & pingui teneritudine delicatus, rar
 rissime Romæ conspicitur, pro squamis
 uariam cutem habet & ualde lubricā. can
 dicantes nigris, Plinio authore, præferun
 tur, uirides autem sunt pessimi, semipeda
 lem longitudinē non excedunt, circa lito
 ra parere solent, ut Aristoteli placet, & ua
 doso potius in mari ac æstuarijs quā in
 alto, uel ubi fluctus scopulis alliduntur.
 quanq̃ & eius generis maiores sint ex sa
 xatili genere, quos & Caulinos & Cotho
 nās, ut Hermolao uidetur, Siculi uocauer
 re. Icesius Gobios multi esse succi & faci
 lis digestionis asserit, sed qui & exiguum
 simul & malum præbeant nutrimentum.
 Galenus autem dicit, Gobiones circa are
 nosa litora & saxosa promontoria esse &
 gustui gratos, & in prima & secūda dige
 stione facile secerni: cōtra uero qui ostijs
 fluuiorum & stagnis caperētur, ualde de
 testabiles. Sunt etiam fluuiales Gobij ex
 Verbano præsertim & Lario lacubus, q̃
 insignes habentur, ipsis iecinoribus pa
 lato gratissimis, eos & Strincios & Bote
 trissias

triffias Insubres appellāt. in Etruria quoque in Marina præsertim amniculo, q̄ ex Apennini iugis apud Pratum oppidū in Arnū euoluitur, locū sunt pisciculi delicatiores Gobionibus admodū similes, qui quum effigiem illam mire exprimāt, etiā in tantula carne eundē saporē habēt.

DE SCORPENÆ CAP. XXIII

Scorpionem & Scorpenā Aristoteles diuersos facere uidetur. idem & putauit Athenæus, qui citat Aristotelē: unde Hermolaus quoq; ipse in Corollario nihil pro certo affirmarit. Cæterū Scorpenā fermè omnes uernaculo nomine nuncupamus piscē subrufum, uariumq; & multis armatum aculeis, cute autem minime squamea, sed Gobionis similitudine lubrica, qui, ut ait Ambrosius, uenenato aculeo sit truculentus. eorū unum genus pelagium est, alterum palustre: illi rufescūt, n̄ uero nigricant, qui & minus probantur, pariunt bis in anno. In uniuersum Ice si authoritate uentrem leniunt, facile secernuntur, & quum multo abundant succo, multum etiam alimentī præbent. Epicharmus in nuptijs Hebes, Scorpenam ait

ait esse solitariū & marina uesci alga. minores qui semipedalem longitudinem nō excedunt, maioribus anteponuntur iudicio Archestrati, qui fuit obsoniorum structor longe subtilissimus.

DE PERCA ET MELANVRO

RO CAPVT XXIIII

Percas pelagias Romæ raro uidemus. Assimilantur hæ Mænis ipsis, quæ hodie Menulæ dicuntur, nam subfuruas habent Zonas, quibus ipsæ roto corpore squamosæ, & argenteæ distinguuntur, in dorso impares eminent aculei tenui inter se membrana coniuncti. Propterea Athenæus Percam ait spinis esse coronatam, & insigni uarietate conspicuam. Pulchræ quidem sunt, grataeque gustui, & languentibus salubres. Plinius inter saxatiles eas connumerat, & ex ijs qui hyeme capiuntur. Dux & magister Percarum est Melanurus, qui alio nomine Oculata dicitur à magnitudine oculi, ut Theodorus interpretatur: uarius est & frequētibus guttis conspersus, non absimilis Auratæ, uerum natura ut Aeliano placet, pisciū & timidissimus idem & cautissimus: nam ex ipsa ma
ris

ris tranquillitate piscatorū aduētum præ-
cognoscit, mergitq; se profundissimo ma-
ri: si uero in summas aquas fuerit enatan-
dum, agit circa scopulos & mira sagacita-
te in spumis latitat, quas infracti scopulis
fluctus continue excitant. Cornelius Cel-
sus Oculatam in genere alimenti maxi-
me probauit. Numenius uero Melanu-
ros uim obstruendarum uenarum habere;
& multo Sargis sapore & succo inferio-
res esse testatur: ita ut Melanurus alius ab
oculata esse uideatur, sicuti sensisse Pliniū
putamus, qui Oculatam Soleis atq; Pase-
ribus admiscuit, & in eodē uersu utriusq;
mentionem separatim facit, quod & dili-
gētissimus Hermolaus animaduertit, quū
in hoc pisce aut Plinium, aut Theodorū
errauisse arbitraretur. Id uero Gazam mo-
uere potuit, quoniam Aristoteles quū de
Scaro mentionem faceret, semper Mela-
norum illi coniunxit, idemq; fecisse Cel-
sus uideretur. nam Scarum semper cum
Oculata nominauit, quasi quum Melanu-
rum dictionem Græcā reformidaret, ocu-
latam pro pro Melanuro substituerit. qui
piscis à latinis, uti hodie Venetijs & alibi
Ochialis

Ochialis propter oculorū magnitudinem nuncupatur, non autem is à nigricie caudæ, sicuti Græci appellabāt, Nigricauda uel Àtricilla uocetur, sed Melanurus, qui Neapoli frequens est, Romæ raro conspicitur, sic ut nemini mirum esse debeat, si eius uerā effigiem instituto picturæ opere minime referemus. Ceterum Percæ, ut ait Aristoteles, in fluuijs & lacubus etiam uersantur. Iiç hodie in Gallia summā obtinent dignitatem alendis febricitātibus, appellātç eos Galli antiquo nomine Percas, quos celebrauit Ausonius Gallus, quum dixit in Mosella, .

*Nec te delicias mensarum Perca silebō,
Amnigenas inter pisces dignande marinis,
Solut puniceis facilis contendere Mulis.*

In Italia autē laudatissimi sunt è Lario lacu, quos Nouocomenses ipsi Percecos appellant: eos fama est fuisse aduectitios, & inquilinos, tralatis scilicet seminibus è lacu Eupyli, qui Lambrū emittit amnem, ut meminit Benedictus Iouius frater in Larianis Lusibus ad Minitium Caluum.

*Eupylis exigua sum Percecus ortus in unda,
Meç peregrinum Larius inde tulit.*

Sed

Sed Eupylis multo minores, quàm Larius Percecos producit, quoniam magna ex parte uel influentiũ aquarum defectu, uel occultiore aliquo hiatu terræ haustus multis ante annis exaruit, abijt que in tres minores lacus aquis in depressiora loca subsidētibus, qui à Licino foro uetere oppido, quod & ipsum interiit, plebis Licinĩ Lacus hodie nuncupantur. In Lario Percæ ad pedalem crescunt magnitudinem, croceas pinnas habēt, & maturescētibus præsertim uuis ab ipso pingui & præteritis interaneis magnopere commendātur. Medici ferè omnes Galliæ Cisalpinæ Percas ægris robustioribus apponere nō dubitant, præsertim si crudarum uuarũ succo, quem aggreſtam uocant, diligentissime condiantur. Diocles quoq; Medicus in libro de salubribus, ut Athenæo placeat, Percam è saxatilibus, qui molliores habeant carnes, ut sunt Turdi, merulæ, Gobij & Phycides, plurimum laudauit.

DE RHOMBO ET PASSE

RE CAPVT XXV

H Actenus de squamosis piscibus, nunc de planis agemus, qui spinas habent

habent, & de his quæ ab Aristotele Selache, quod spinis careant, & à Plinio carthilaginata appellantur. In his principatum obtinet Rhombus, sic dictus fortasse ab instrumento Thessalico magico, quod Rhombum, id est rotundum sit. est enim hic piscis longe latissimus & ouali figura rotundior, quæ forma in instruendis aciebus Rhombi nomine à scriptoribus rei militaris appellatur, unde Martialis,

*Quamuis lata gerat patella Rhombum,
Rhombus latior est tamen patella.*

Græci authores Rhombū Psittæ nomine uocarūt, ita ut Psitta genus ad Rhombum, Passerē & Soleam esse uideatur. Aristoteles namq; Rhombi nusquā meminīt, sed Passeres, sic hodie nuncupati à Romanis magnitudine, saporeq; & figura etiā oblōgiore à Rhombis differūt, in eo quoque dissimiles, quoniam dexter situs sit re supinus Rhombis, leuus autē Passeribus & Soleis. Cæterū Rhombus inter planos obtinet principatum, quem nobilis quidam aulæ procerum circa popinales delitias ingeniosissimus aquatilem Phasianum appellare solebat, non absurda quidem

dem comparatione , sicuti & Soleas Ex-
ternis, Lampetras Coturnicibus , Lupos
altilibus Capis , Sturiones uero Pauoni-
bus adæquauit, ut ex coquinaris cōmen-
tariis, quæ eius coci nomine circumferun-
tur, licet intueri. Capitur Rhombus toto
anno & circa pinguiorem arenam, extre-
masq; litorū margines: natat transuersus,
cōuoluitq; se certis flexibus, Strabonum
more, ut situs oculorum uitium emēdet,
suaq; potius latitudine quàm pinnarū ad-
miniculo fretus cursum dirigit, omnium
perfecto & temporum & locorū piscis,
idemq; & delicatus & salubris, hyeme ta-
men quàm æstate, & in Italia Rauennæ,
quàm alibi multo laudatior. Rhomborū
pulpæ sunt candidæ, & presso quodā hu-
more succulentæ, quæ affatim & salubri-
ter alunt, modo in prima cōcoctione, quæ
celebratur in stomacho, superflua earum
partes perfectissime secernātur. Galenus
in alendis conualescentibus Rhombos in
iure simplici cum modico sale, porris &
aneto intritis percoquebat. Sanis autem,
& his qui sensum appetētis stomachi de-
iectum habuissent, tostos in crate, acetoq;
G G conspersos

consperfos, uel frixos cum Garo, ac uino apponere consueuit.

DE SOLEA CAPVT XXVI

S Equitur Solea, Lingulaca à M. Varro ne nuncupata, ab Athenæo autē Buglossus, quod bouinæ linguæ effigiē imitetur, hodie in lautioribus cōuiujs in summa etiam cæterorum piscium copia magnam obtinet claritatem. Probatur hyeme & frixa Arancij mali succo, pipereq; conspersa. Maxima in Belgicis oceani litoribus reperitur, nostrates pedalem longitudinem raro superāt. Soleæ maleficos pisces defugiunt, eaq; solum frequentant loca, in quæ belluæ minime accedunt, ita ut argumento sint maleficos non esse, ubi ipsæ ueluti solutæ metu uagentur. Solea leuissimum adgenerat nutrimentū in stomacho, facile concoquitur, & in secundis uenarum & iecinoris digestionibus nulla fermè noxiarum superfluitatum excrementa relinquit.

DE CITVLA SIVE SANCTI PETRI PISCE CAP. XXVII

Piscem è genere planorum, similitudine Istricis, ipsa dorsi acie aculeatum, capite

capite extento, ore latissimo, cuius maxillæ ex perspicua membrana cōstare uidentur, Romani Citulā & sancti Petri piscē, uti & Veneti, Ligures autem Zaphirum appellant. Sunt in eius utroq; latere gemini orbes, qui bina imprimentium digitorum uestigia esse uidentur. Sapore, pretio, & effigie si caput abscideris, ipsi Rhombo persimilis. Quo autem nomine Latini ueteres Græciq; illū appellarint, pro constanti affirmare non ausim. Quibusdā uidetur esse Chalcis de genere Rhomborum apud Columellam. Putauī ego illum esse Acanthiam, qui sit de genere Galeorum apud Athenæū, sic dictus, quod spinosus sit, & certe si Galei prolē ore suscipiunt, ut eam ab inuadentiū pisciū iniuria tueantur, hic piscis ante omnes os habet aptissimū, ut ea pietatis in filios officia cōmodissime præstetur. Acanthiæ certe Opiano è genere Galeorū sunt, & aculeati, sed is fortasse est, qui à nobis Colūbus piscis appellat, infimæ plebis obsoniū, qui oblongus est, & carthilaginatus, spināq; habet in dorso. Aliquādo quoq; dubitauī, an esset Cytharus, quē sepius Galenus cū

Rhombo nominauit, asserens Rhombos
 lapidiōres & meliores esse Cytharis, ut
 manifeste in mēsa utriusq; collatione de-
 prehendimus. inuenio tamen apud Athe-
 næum, piscem Citulum dicari Libero pa-
 tri, sicuti Cytharū Apollini, Triglam He-
 cati, Apuam Veneri, qui si nominis con-
 iecturam sequemur, profecto Citula Ro-
 manus antiquorum Græcorum Cittulus
 esse poterit.

DE TORPEDINE CA. XXVIII

TOrpedo effigie, potestateq; admira-
 bilis, sic dicitur, quoniam capta in re-
 tibus, priusquā attingatur, piscatorum
 manus stupefaciat: ppter ea Veneti eam
 Sgramfum, quod est torpescētis membri
 affectus, appellant. Romani autem modo
 Battipotam, modo Foterisiam, frequen-
 tius uero Oculatellam dicūt, quod in eius
 dorso quinque ocellos subnigros ipsa natu-
 ra depinxerit. Subrufa est prona parte, su-
 pina autem candida. Auerroes, cæteri-
 Philosophi Torpedinem ea qualitate ma-
 nus adficere, qua ferrum à magnete lapī-
 de pertrahatur, existimarunt. At Galenus
 Torpedinē inter pisces, quibus uescimur
 in tertio

in tertio de Alimentis nominauit, quanq̃
ea hodie à plebe, egentissimisq̃ homini/
bus tantum comedatur.

DE RAIA ET ALIIS CA. XXIX

SVnt etiã è planis Raia, & Squatina,
& item compositi ex utrisq̃ Rhinoba/
tes, siue Squatraia, quæ foedæ sunt aspe/
ctu, atq̃ esu admodum iniucundæ, quum
inter sordidæ plebis atq̃ pastorũ obsonia
censeantur. Raiarum fel auribus sanãdis
apertissimũ est. Squatinarũ autẽ scabrũ te/
gumentũ ad poliendũ ebur propter aspe/
ritatem ab artificibus expetitur, ex eo cul/
tellorum & falcatorum ensium uaginas
Turcæ, Barbariq̃ maritimi admodũ pul/
chras conficere solent, quas Sagrinas ap/
pellant. Est etiam huius generis Pastina/
ca, idem & Turtur, & Trigon, quæ à mor/
tifero aculeo lethalis ab Oppiano dici/
tur, quo Vlysses ictus à filio perierit, ho/
die Bruccus dicta. Hæc simul & Raia &
supra citati pisces è mustellino sunt gene/
re, prolem tamẽ ore (ut aliĩ solent eius spe/
ciei) suscipere nequeunt propter cauda/
rum asperitatem.

GG ; De

DE CONGRO CAPVT XXX

Post planos pisces oblongi & lubrici citabūtur, & ante alios Conger subalbus, & teres, qui ingētis Anguillæ speciem præ se fert. Hunc Icesius ait omnibus gregalibus piscibus duriores, & ob raritatem carniū tenuissime nutrire, neque laudabilem præbere succum, eum tamen stomacho minime esse molestū, aut incōmodum. Idq; Galenus affirmat, qui dicit Congros parum afferre nutrimentū, cæterum facillime eorum carnes digerī, atq; secerni, ita ut mirer Albertū Magnū, quum dicit, Cōgros natia quadam proprietate lepram morbum generare. Congros in immensam crescere magnitudinē apud Sicyonem Peloponnesiā Eudoxus tradit, ita ut currū lōgitudine superēt. Porro Archestratus in libro de legibus uentris, Cōgros in Italia longe optimos iudicauit, quod mihi nequaquā uerissimile uideatur. Quando neq; hodie aulæ principes, neq; ipsi cupedi uoræ Congrum magnificiant, soli q; Hispani Romanæ urbis inquilini eū exoticis quibusdā pultarijs incoctū, in summo honore habere uideant.

Do

DE MVRENA CAPVT XXXI

MVrenæ toto mari sunt frequentes, sed in Siculo longe maximæ, atque optimæ, cas Columella Flutas appellauit, quod summis in aquis fluitent: unde accidat, ut in nimijs solis ardoribus exusta cute sese mergere nequeant, amissaq; flexuosi motus agilitate capiātur. Sunt maculosæ, & in collo aliquot stellas ad formā septentrionis habere dicuntur, quæ statim morientibus euanescent. Mira in his sagacitas, nam ut se captas sensere, hamū auidiſſime deuorant, dentibusq; lineam protinus abrodunt, & effugiunt. Veteres Romanos à uiuacitate potius quàm à saporis præcellentiâ Murenas æſtimasse crediderim, quoniâ magna eorū copia in cotidianos uſus uiuarijs incluſa diutiſſime poterat aſſeruari, cæteris piſcibus, aut tedio carceris, aut uitio piſcinarū facile pereuntibus. Conſtat enim C. Hirſcium ex uiuarijs epulo triumphali, dictatori Cæſari ſex milia Murenarū mutua appendiſſe. Manſueſcūt, & de manu hominis eſcam accipiunt. Cræſſus ille cognomento diues Murenam altilem adamauit, adeo ut fato

GG 4 functam

functam aliquando luxerit, & tumulo indiderit. Extat quoq; illud falsissimū Crassi dictum, quum L. Domitio admodū ridenti, atq; admiranti, quod mortuam defleret Murenam, respōdit, mirum quidem esse quod extinctum piscem lachrymis prosequeretur, sed multo quidē admirabilius, quod ipse tres à se elatas uxores non lugeret. Extulerat enim tres uxores Domitius, quas quidem ueneno, ut dotibus potiretur, sustulisse dicebatur. Aliquæ etiam fœminæ in delicijs Murenas habuerunt, ut Antonia Drusi, quæ uni spectatæ mansuetudinis gēmatas inaures addidit. Verscuntur humanis carnibus Murenæ, idq; Vedij Pollionis crudelitate uerū esse apparuit, qui damnatos seruos in uiuarium demergebat, ut illi non extēplo, sed paulatim in minutissimas discerpti partes Murenarū morsibus absumerētur. Ferūt Murenas in cauda uitalem spiritum habere, propterea illas aliquāto celerius interimī, si in extrema caudę parte potius quàm in capite fustibus uerberētur. Sanga Romanus poeta lepidus, cuius beneficio Athenæum Latinum legimus, quū Pyrgorum
in

in litore piscaremur, docuit Murenas ab antiquis exossari, Plauti auctoritate, ut eorū carnes nullis impeditiæ spinis gratiores redderētur, ingentemq; ille Murenā binis bacillis utraq; manu comprehensis mediam astringendo, detergendoq; recte & festiue admodum exossauit. Serpentes cum Murenis coire, quas sibilo è profundis in litus euocent, diuus Ambrosius, & complures antiquorum tradunt, cui opinioni Athenæus refragatur, auctoritate Andreae, qui de his quæ falso creduntur librum edidit, Murenæ toto anno pariunt, estq; de genere earum Murus robustior, & grāior, & unicolor Larici ligno, colore persimilis, ut Aristoteli uidetur, quem Myrinum Plinius appellat. Inuenitur & Murena fluuiialis multo minor, quæ unā tantum habet spinam, & Gallaria, auctoritate Dorionis, ab Athenæo nūcupatur, ita ut arbitrer hanc minorem Murenā intelligere uoluisse Athenæum pro ea, quæ à nobis Lampetra uocitetur, sed de hoc mox diffuse differemus. Murenarum carnes non minus nutriunt, q̃ Anguillarum atq; Congrorum, ut Icesius asserit. Verū

ab duritie quadam innata & ex tenaci humore laboriosissime digeruntur, sed à laetibus eximijis summam cōmendationem accipiunt, quibus Heliogabalū Cæsarem insana prodigalitate, quum in mediterraneis esset, aulam omnem, ac rusticos paruissē Lampridius in historijs affirmauit.

DE ACV CAPVT XXXII

Est & Acus de longorū genere, quæ à Græcis Rhaphis, & Bellona dicitur, rostrum habet Gruis, uel Ciconiæ similitudine, colorem uero argenteum, spinam autem, ut Albertus Magnus annotauit, uiridis coloris, hic piscis sero parit, & per æstatē tantū, utero dehiscēte tēpore partus, secus ac cæteris accīdat piscibus, qui ipso uulvæ foramine pariunt, ut Aristoteles existimauit. Humidū, bonumq; succum eius carnes præbēt, sed tardiuscule cæterorum cōparatione cōcoquantur.

DE ANGVILLA CAP XXXIII

Anguillas, quod anguib; assimilent M. Varro dictas existimauit, nascuntur ex limo, algarumq; putredine imis in lacubus & fluuijs, nullo coitu, nullaq; foetura, ut ait Aristoteles, uiuacissimæ

mæ sunt, quoniam branchias habent per angustas, unde etiã fit, ut turbidas aquas difficillimæ tolerēt. Reperiuntur & in mari anguillæ secundis amnibus deuectæ; secus ac alijs contingat piscibus, qui è mari subire amnes, allecti aquarum dulcedine consueuerunt: & eæ quidem multo sapidiore uidentur, quàm ipsæ procreatæ, nutritæq; in amnibus, ueluti quæ uiscosum, lentumq; illum habitum penitus exuant salfarum aquarum egregio temperamento. Neq; tamen credendum est, in alto ac profundo mari dulciorem deesse humorem, quo maxime pisces foueantur. Nam ut ait Aristoteles, in pfundis uadis aquarum dulcium uenæ perennes existunt, & in ipsa marinarum aquarum mole portio certa dulcioris humoris reperitur, quum maris aqua, neq; simplex sit, neque, ut aliqui uoluerunt, purum elementum, argumento sunt uasa cerea è nauigijs in altum demissa, quæ paucarum horarum spatio dulci aqua per meatus subtilissimos recepta, manifestissime replētur, ut Democritus ante Aristotelem: & utroq; posterior Theophrastus experimentoprehendunt.

runt. Cæterum Anguillæ in mari rarissimæ, frequenter uero in omnibus fermè fluuijs ac lacubus Italiæ capiuntur. Sed ingentes & sapidissimas alit Vulsinensis lacus, quarum incredibilem multitudinem capuidimus in excipulis ad egressum Martæ amnis fabricatis, cum Alexander Farneſius Cardinalis Leonem Pontificẽ in eam amœniſſimam regionem ab urbe uenandi studio ſecedentem, regali magnificentiâ ſuſcepisset. Anguillas omni ex loco, omniq; tempore, & præſertim circa ſolſtitium medici deteſtatur. Stomachis enim & renibus ſunt inimicæ, ſed præcipuum ſentiunt nocumẽtum ex earum obſonijs, qui harenulas mingere cõſueuerunt, quoniam illæ anguillari glutino in calculos cogi & aſtringi uideatur. podagra quoq; laborantibus manifeſte officiunt, nec ullis morbis medentur, ſic ut inique feciſſe natura uideatur, quæ tam ſuauem refutadis, expuendisq; piſcibus ſaporem indiderit. Cæterum Anguillas minime noxias, ſed quæ propter exilitatem commode ueribus torrerı non poſſint, gignit Serius Cremonenſis agri fluuiolus, qui in Adduam
excurrens

excurrens, Vidæ poetæ paternas possessiones interluit.

DE LAMPETRA CA. XXXIII

SVbeunt Arnum, & Tyberim Lampetræ, atq; in his præsertim amnibus ad generosum habitum adulescunt, Anguillis, uel paruis potius Murenis assimilantur. sunt enim lubricæ, & nigricantes, tendente tamen earum parte prona ad cœruleum colorem, utroq; autem gutturis latere foraminulentæ, siquidem septenis paribus fistulis mirabili ordine à natura fabricatis acceptam aquam emittūt, quū branchijs omnino careāt, nec cubitalem excedere magnitudinem soleant. Omnibus autem Galliæ Cisalpinae riuulis, ipsisq; præsertim Ticini, atq; Adduæ emissarijs multæ reperiūtur prætiosæ admodum, quam minimi digiti crassitudinem rarissime superent. Sed Romanis præcipua nobilitas à magnitudine atque sapore, adeo, ut denis sæpe aureis singulæ uæniāt, ipso præsertim uere quo maxime probantur. Neq; enim dum ieiunamus & frugi esse debemus, luxuria castigatur. Retulit Plautina in culinarijs suis, duorū Cardinalium luxu

luxu,superbiacq̃ certantium obsonatores
centum aliquando argenteorū nummūm
uni Lampetræ pretium fecisse, quū in fo
ro piscario ambitiosius cōtendendo eum
piscem pertinaci, atq̃ insana profusione
ueluti ad hastam licitarētur. Lampetram
neoterici quasi à lambēdis petrīs dictā pu
rant,quā Græcis Galeū, Latinis uero Mu
stelā fuisse arbitramur. Eam Ennius poe
ta pretiosissimis æqualē facit, & Plinius
bonitate Scaro proximā esse testatur, &
Ambrosius gustu suauē uocat. Porro Ga
leorum plura sunt genera,ut apud Aristo
telē, Athenæū, Oppianūq̃,ac ipsum præ
sertim Galenū licet intueri: dicitur enim
piscis Mustela è Galeis, siue ex Musteli
no genere, ut Theodorus Gaza passim
interpretatur,prolem ore suscipere & rur
sus emittere,ut illam à piscium malefico
rum iniuria tueatur. Cæterū Galenus in
tertio libro de alimentis Philotimū repre
hendit,qui Galeū in ordine duras habent
ium carnes collocabat, quū Galaxius sic
is piscis è genere Galeorum,quem Latini
Mustelam appellant, piscis inquit & mol
lis, & apud Romanos gloriosus. Neque
enim

enim ille uetus pariter ac ineptus Galeni
interpres unquam pro Galeo Mustelam
interpretatus est. Quod profecto Theo-
dorus fecisset, q̄ semper nominibus Græ-
cis, pro uirili, Latīna uocabula reddere cō-
sueuit. Icesius pariter in libro de materia,
ē genere Galeorum meliores & mollio-
res Asterias appellauit, ita ut fortasse pu-
tandum sit eum pro Asteria Lampetram
innuere uoluisse, quod Lampetra quasi à
maculis, quanquam obscurioribus stella-
ta sit, & mollis & delicata. Inuenio quoq̃
nonnullos authores, qui paruam Mure-
nam pro Lampetra intelligāt, ut ait Athe-
næus autoritate Dorionis, apud quē flu-
uialis Murena, quæ marina sit multo mi-
nor, Gallaria nūcupatur, quoniam unam
tantū habeat spinam. Potest quoq̃ acci-
dere, ut idem sit Gallaria Athenæi, & glo-
riosus Galaxius Galeni, unius literę com-
mutatione: neq̃ mirum esse debet, quum
utriusque authoris Græci codices corru-
ptissimi habeantur. Albertus quoq̃ Ma-
gnus Lampetram, Murenam paruam ap-
pellauit, qui quanquam sit ineptus & bar-
barus, minime tamen hoc somniasse pu-
tandus

tandus est, quum ex ueterum potius commentarijs laboriosissime excerptis, quàm à multo nobilioris ingenij acumine tot, tantaq; uolumina condiderit. Id uero me plurimum mouet, ut Galeum pretiosum apud Græcos, nostratē hanc Lampetram nō esse existimem, quoniā is Galeus, qui Rhodi longe omnium delicatissimus est, ab Archestrato in eo libro, quo uitā quærit Sardanapali, dicitur esse Accipenser, qui Plinio authore rarus inuentu est, & squamis ad os uersis conspicuus. Verum ipsi Græci infinita quadam nominum congerie Accipenserem appellant, ut qui modo Ellopem, modo Callionymū, modo Anthiam, & pulchrum, & Calichthyn, quem etiam ministri cum tibijs coronati conuiujs inferrent, eum uocare consueuerint. Sed ut arbitrer Lampetrā antiquitus fuisse Mustelam, Plinius apertissime suadet, quū dicit in lacu Rhætiae Brigantino Mustelam esse marinæ æmulam. Namq; is hodie Lacus Hydrius est in Tridentinorum finibus, qui proculdubio antiquitus fuit Brigātinus. Is emittit amnem Clisium, in quo Lāpetræ reperiūtur. Sebinus quoq;
Brixiano

Brixianorū lacus Brigantino proximus, qui hodie Hiseius dicitur, & Olliū amnem emittit, ut plures eius accolæ mihi affirmarunt, aliquādo Lampetras Etruscis ac Romanis specie, saporeq; simillimas præbuit. Neque propterea dixit Plinius marinæ æmulam, quia captam mari intelligere uelit: marinæ enim sunt, quæ in Arno ac Tyberi capiuntur. Distant siquidē longo interuallo pulparum bonitate ab his, quas in alto mari expiscari aliquando solemus, quum subaridæ, agrestesq; sint, ita ut exprimere Plinius uoluerit Mustelas, quæ nunquā mare attigerint, sapore commendandas dulcibus in aquis reperiri. Neque enim Pliniū Lampetras paruas (quas Lampetroccias uocamus) marinis cōparare uoluisse credendum est, nam si de paruis intellexisset, ad Brigantinum ignobilem lacum & ipsis abstrusum in Alpibus minime fuisset recurrendum, quū, uti supra diximus, tota Gallia Cisalpina in omnibus fluuiolis ac riuīs copiosissime reperiantur. Vnde uero Lampetrā antiqui Mustelam appellarint, incertū est. Verū ego piscem illum à longitudine, cādoreq; uen-

tris & à tergoris superioris subluteo colore (uti in quadrupedibus Mustelis uideamus) dictum esse putauerim. Fuere aliqui eruditiores nostræ tempestatis, qui Lampetram apud Plinium Lumbricum fuisse crederent, quū in nono dicat, Duæ omnino sunt pinne longis piscibus, ut Lumbricis & Anguillis & Congris, quū & Lampetræ sint longæ, & Lūbricis terrestribus certo confinio assimilentur. Verū locum ibi deprauatum esse ostendit Alcyonius uir doctus, quum Plinius eadem uerba ab Aristotele mutuatus esse manifesteprehendatur. Verba autem Aristotelis hæc sunt ex libro primo de natura animalium, Quæ autē in genere natantium pedibus carent, hæc aut pinnis natant, ut pisces, quorum alij quaternas, binas scilicet parte prona, & binas supina habent, ut Aurata, ut Lupus: alij binas tantum, qui longi, leuesque sunt, ut Anguillæ & Congri: aut nullas omnino habent, ut Murena, sed ita mari utuntur, ut terra serpentes, modoque simili repunt in humore. Theodorus autem uertit leuibus loco lubricis, quādoquidem in mēdosam Plinij lectionē incidit. nec satis animad-

animaduertit, quo pacto castigare eam oporteret, ut librariorū uitio lubricis dictiōnem in Lumbricis, addito in litera abijisse omnino credēdum sit. Porro Hermolaus in castigationibus Plinianis nihil de Lumbricis differuit, in Corollario autem apud Dioscoridem, quum Mustelam nominaret, quis nam is piscis apud neotericos esset, cautissime subticuit: utpote qui de eo pisce nihil certi adhuc se cōperisse meminerat. Quod si hæc nonnullis qui inexplorata ueritate morosi sunt, minime satisfacerint, operæpretiū erit eos Lumbrici nomen pro pisce apud aliquem idoneum authorem reperire, quod certe nunquā (nisi fallimur) uel accuratissima lectiōe poterit inueniri. At si Lumbricus erit piscis qui Lampetra dicitur, testimonio alicuius fortasse authoris ab inferis reuocati: quis demum cōtra piscis erit ipsa Mustela ab antiquis tā opere celebrata? Quum nullus ferè sit piscis palato gratissimus, cui suum nomen, idemq; antiquum non reddiderimus. Lampetræ igitur suauissimæ sunt, Martio tamē Aprilicq; mensibus tantum, nam incipiente æstate durefcit neruus in

terior, qui illis pro spina est. cæterum delicatior quodam condimento multo maiorem, quàm ab ipsis pulpis, nobilitatē accipiunt. Necare enim eam in Cretico uino solēt, eiq; myristica nuce os claudere, & foramina illa totidem Cariophyllis adimplere, in teganoq; conuolutam in spiras additis auellanis tritis, medulla panis, oleo, uino Cretico, aromatibusq; ad temperatiores prunas, certis momentis sedulo excoquere: quo cōdimento Leo x. in minore fortuna, iocī causa, ut conuiuium exhilararet, Marianum Cucullatū falsum & ridiculum hominē memorabili impostura decepit. Namq; funem instar Læpetræ incoctum, multoq; illo iurulento immersum grandi in patina apposuit, ut non tam omnibus eius edacitatē, gulamq; eluderet, q̄ iam magna pultarij parte absumpta pseudolampetrā aggressus, diu, multumq; cum ea maxillis ac dentibus inhærente colluctatus, cachinnum cunctis tolerantibus facetissime respondit, utinam sic mihi sæpius illudatis, nam in hoc condimento non modo funes, sed & ipsas catenas, quibus insani uobis similes uinciuntur

tur, & cum uoluptate quidē absumerem. Cæterū Lampetrarū pulpīs nullam uim noxiam inesse putandū est, quando & duricie & lento pingui prorsus expoliatae sint, quibus maxime cōditionibus pisces stomachis incommodi esse cōsueuerunt. Dicere autem eas ab occultiore potestate neruis aduersari, impudentis, uel scrupulosioris ingenij esse putamus.

DE TROCTA CAP. XXXV

Quid Trocta Romanis antiquitus fuerit, haud facile adfirmauerim, quādo unus tantū ē Latinis Ambrosius, solusq; ex omnibus Græcis authoribus Aelianus Troctam nominarint: & id quidem admirādum est, quum omnium qui dulcibus in aquis generent, hic piscis longe nobilissimus æquali cunctarū gētium iudicio censeatur. quāobrem in hoc præfertim pisce condonandam mihi ab eruditis ueniam existimo, si ingenue me nondum eius uocabulū à ueteribus usurpatū reperisse, minime inficiabor. Sed Troctā de Luporū genere fuisse apud antiquos crediderim, uti Moderatus Columella curiosos atq; oculatos lectores admonere uidetur,

detur, quum Lupos sine macula piscinis includi posse asseueret, aliosq; esse Lupos dicat, qui Varij appellentur, ita ut Luporum alij sint sine macula, id est marini, qui & amnes subeant: alij Varij, hoc est fluuiales, qui dulcibus in aquis generentur, unde & Troctam ab aliquibus inglorijs authoribus Varium maiorē appellari uideamus. certe Trocta admodum uaria est nigricantibus maculis totum dorsum speciose pingentibus. Spigolæ uero unicolores potius atq; argenteæ esse uidentur, quam quā & ipsæ ueluti ad retinendā Lūpini generis appellationem, sub atris punctis, sed minoribus & languidioribus, q̃ in Troctis uideamus, notatæ sint. Neq; enim arbitradum est, Columellam per Lupos tractos in Ciminum & Sabatinum lacus, uel Troctas uel Lutios intelligere uoluisse. superuacaneū enim fuisset Troctas indidisse, quarū maximā copiam suburbarum amnes omni tēpore suggererent, ut ex Reatinis, Sublaqueanisq; & ex ipso Tyburtino Aniene quotidie uidemus. Præterea, neq; Romanæ luxuriæ, neq; admirabilioris magnificentiæ fuisset, alios quā pelagios

pelagios pisces illis in lacubus disseminasse. de marinis enim Columella loquebatur, & quidem nobilissimis, ut de Auratis & Murenis simul cū Lupis ipsis clare testatus est, quos tamē omes deficiente paulatim eorum sobole, quum diu naturæ repugnare nequiuerint, penitus interiisse manifeste uidemus. Improbūq; illud factum & dictū luxuriosum Philippi apud Cassinatē hospitem certissimā facit coniecturam, Lupum illum, quē ut insulsissimi saporis expuerat, & probro subinde fuerat persecutus, fuisse Troctam, quum in illis amnibus Cassinatium, Soranorum & Arpinatium Troctæ plurimū capiantur, quas Spigolis Tyberinis pinguioribus minime comparandas Philippus esse iudicabat. Plinius quoq; aliquos Lupos à candore Lanatos appellari dicit, & illud quidē proprie & erudite, nam Lupos, id est Troctas in uniuersum secundum carnes rubescere, Spigolas autē pelagias pariter ac Tyberinas insigni candore albicare clarissime constat. Cæterum Troctam non facile in Tyberi reperiēs, sicuti nec ipsam Spigolā alijs in amnibus urbi pro-

HH 4 pinquis.

pinquís . Cur autem solus Aelianus Troctam ampliore elogio celebrarit, propterea id accidisse putauerim, quòd ille fuerit Prenestinus, apud quos Troctæ plurimæ subiectis in omnibus capiantur. Quæ etiam ratione Diuum Ambrosium Antistitē Mediolanēsem, ueluti Larianis Troctis assuetum, uulgato etiam tum eius piscis nomini inscribere uoluisset credendum est. Sed Aelianus Troctam è genere marinarum facit, quæ cum Delphinis pugnare soleat, sic ut id nomen nostrati Troctæ parum conuenire uideatur. eam dicit continuos habere dentes, & eos quidem incisorios, captamq; hamo non retrocedere, sed continue sequi, ut eo deglutito, inferiusq; demisso lineam abrodat, propterea à piscatoribus hamos ansæ longioris fuisse excogitados: saltatrixq; ab eo Trocta appellat, quod & nos hodie uidemus, nam eas aduersos amnes, uel è præruptissimis etiam cautibus decidentes incredibili impetu subire cõpertum est: ab Nare enim fluuiio in Velinum lacum, qui hodie Pedelucus est, stupenda uelocitate uolucrum modo ascendere creduntur. qui lacus ab altissimo

mo montis uertice certis primo coarctatus angustijs, & mox tota aquarum mole præcipitat⁹, nec subiectis quidē cautibus madefactis, ueluti è cœlo in ipsum profluentem Narem effunditur. Nos quoq; Troctas maiores audiuius in Larij ripis lasciuo excursu extremas arenæ margines aliquando ad iusti passus longitudinem profulcasse. Troctæ longe omnium maximæ centum aliquando librarū pondō Lario in lucu progignūtur, & quidem omni alio, uel marino etiam pisce sapidiores, præsertim si Maio mense & in Breſciæ torrētis ostio capiantur: mortuæ paucissimis horis summam illam saporis gratiam amittunt, quoniā ob pinguem illam teneritudinem quā ocissime computrescunt. Coquuntur cōcisæ in tabellas in lebetibus lapideis torno fabricatis, simplici in aqua, multo sale indito, aliaq; subinde accersita cōdimenta penitus aspernātur. Musco enim quodam pruinae simili paulo post sponte emissio, rubētes pulpæ protinus efflorescunt, ita ut quum refrixerint multo gratiores esse uideantur. Morus tamen nobilis parasitus, qui plurima, crudi

tioraꝑ in obsonijs pulmenta commentus est, Troctam cubitalem in præpinguis capi iure coquendam esse censebat, sicuti & Phasianum adultum, quem mediocriter in eodem capi iure elixare, ac demum ad auertendam ariditatē, quæ torrendo conciperetur, omenti hœdini reticulo multis Cariophylorum clauis confixo inuolutū ad mitiorem prunarum uaporem in uerū percoquere consueuit. Soleo ego plerumque mirari quosdam, qui ut sapiētiores uideantur, Benacinum Carpionem, Padanum Silurū, & è mari plures pisces Larianis Troctis uel antepondere, uel exæquare solent, & item Soranę Troctæ in eo genere principatum attribuant, quum maxime fallantur. Neꝑ enim obsoniorū adeo imperitus esse possum, ut temere de hac re iudicare sim existimandus, quum ex supero, inferoꝑ mari, cūctisꝑ prope totius Italię lacubus ac fluminibus nobilissimos pisces lautis sæpe cōuiuijs gustauerim, & certa comparatione contulerim: sed fortasse euenit, ut homines ea maxime probent esculenta, quibus à pueritia insueuerint, uti nobili accidit Florētino, qui quū in

in cœna Leonis Pontificis, pelagñ pſces uario diſcumbentiũ iudicio certatim. atq; impenſe laudarentur, extollatis ut lubet, inquit, conuiuæ marinos pſces, ego cete Thraſymeniã Tincã conditã Leucophago, his ueſtris Triglīs, Spigolīs, & Rhombis prætulero. quod dictum ut infulſum, omnibus præ riſu lachrymas excuſſit, & in prouerbiũ paulopost receptũ, authori, qui antea ignotus erat, maximam attulit claritatẽ. Aſſueuerat enim ille Tincæ pſci, qui à Florentinis mediterraneis hominibus ſacri præſertim ieiunij tempore, in ſummo honore habetur. Troctæ pinguioreſ, ut ſunt Larianæ, multo ſucco replere corpora, genitalemq; humorem copioſe ſuggerere dicuntur, uti Auſcena de omnibus prope pſcibus, ſi recentes & calidi comedantur, uno edicto pronũciauit: ægris tamen euidentiffime nocent, utpote quæ tarde, laborioſeq; in ſtomachis aterantur & ſecernantur. At fluuiales, quæ aduerſo torrentiũ impetu fatigantur, atq; occurrentibus inæqualium uadorum petris illiſq; caſtigatiora ſumina & aridiuſculas carnes oſtendunt, medici blandiores ægris

ægris apponere, commendareq; non dubitant. Quas etiã in paralyticorũ cibarijs magnopere laudauit ille Plinius, qui elegantem librũ de morbis atq; remedijs cõscripsit. Fuit is proculdubio Plinio naturalis historiẽ scriptore & Plinio Cæcilio posterior, uocatusq; est Plinius Valerianus Medicus, cuius marmoreum sepulchrũ Comi, ubi Pliniorũ familia floruit, in templo diui Proбини, aquæ sacre labello suppositũ, & pulcherimis incisum characteribus conspicitur.

DE TINCA CAPVT XXXVI

TIncæ nomen nouitium & recẽs esse uidetur, quando eius piscis prisci aucthores, uno excepto Ausonio, nusq; meminere. Est tamen celebratus apud Ciceronem quidam facetus orator Placentinus, cognomine Tinca, q; fortasse ab eo pisce sit cognominatus, quemadmodum Florentiæ Laurẽtius Medices senior, uti erat perurbanus, cuidam celebris familiæ cuius suæ domi Tincam ingentem exquisita arte coctam falsò iactati, Tincæ cognomen, quod illi postea fuit æternũ, indiderit. Ego uero palustres hos pisces nullo in pretio

pretio apud antiquos fuisse putauerim,
& propterea nullis literarum monumen-
tis fuisse celebratos, meq; plurimum mo-
uet Aufonius, q Tincas & Lutios ignobi-
lissimis piscibus adnumerauit, neq; eū ue-
tera uocabula subditis nouitijs nominib;
supprimere uoluisse credendū est, quum
cæteri omnes pisces ab eo ueteri nomine
celebrentur. Sed Tinca, quanquam ple-
beius sit piscis, sicuti tota fermè Italia con-
spicimus, & Aufonij quoque testimonio
notum est, quū dicit, Virides uulgi sola-
tia Tincas, aliquando tamen in lautorū
mensas uenit, & ex his Romæ, præsertim
Marsicana è Fucino lacu, qui nunc Cela-
nus dicitur. Fucinianæ labrum inferius at-
tritū habēt, quod eius generis indicium est,
quippe quæ plurimū saxoso eius in lacus
uado uoluent. Fert & laudatissimas par-
uus ille lacus quartodecimo ab urbe la-
pide apud Bacanam syluam, quam An-
tonino Pio notā itinerario esse uidemus,
quibus non modo plebeij, sed splendidi
etiam optimates sapius uescantur. Nobi-
lis ille inter aulæ procures lōge omnium
ætatis nostræ popinalis lauticiæ studio-
sissimus

sissimus, qui ducenta milia aureorū num-
 mūm in uentrē se cōdidisse aliquādo glo-
 riatus est, Tincas Bacanianas autūno ca-
 ptas, alio, laridoq̃ contritis, additisq̃ odo-
 ratis oleribus & multo aromate, in tega-
 nis ad uaporē repidiōis furni felicissime
 percoquebat. Fert & Tincas, quanq̃ mi-
 nores, sapore tamen minime contēnendo
 Sanctæ Praxedis lacus, in Latij, Sabino-
 rumq̃ finibus, q̃ Regillus antiquitus fuit,
 illa nobili deuictis Samnitibus pugna ce-
 lebratus, sed eæ cū Raijs & Squatinis, cæ-
 terisq̃ uilissimis piscibus apud Pātheon,
 ignobili foro infimis hominibus uenun-
 dantur. Platina in culinarijs suis foede la-
 psus est, quū Tincas antiquitus Mænas
 fuisse existimauit, quæ sine controuersia n̄
 sunt pisces, qui Menulæ uel Giruli à Ve-
 netis appellantur, pisces inquam noti, &
 Ciceronis autoritate uilissimi. Cæterum
 medici Tincis omnibus uim quādam in-
 esse ad progignendam febrem existimāt,
 quoniam maxime in cœnosis degant, &
 putrescentis limi sordibus uescantur. Ve-
 rum eas scissas per dorso lōgitudinem, pe-
 dumq̃ & manuum plantis applicatas ar-
 dentis

dentis febris feruoribus plurimum aduer-
sari quidam putarūt ex secta Iudæorum,
qui quanquam sordide admodū, & riden-
tibus alijs talia experirentur, aliquando ta-
men ipsis æstuātibus exoprata blādimen-
ta feliciter attulisse comperti sunt.

DE LVTIO CAP. XXXVII

Lutius nusquam mari, ubiq; autē sta-
gnis ac lacubus cum Tincis frequen-
tissime reperit̃, qua una ratione, qui eum
antiquitus Lupum fuisse existimant, ma-
nifeste cōuincuntur. Ausonius quoq; Lu-
tium nōminat cum Tinca, quē tamen ab
olido nidore ingratū mensis esse testatur:
propterea non facile dījudicauerim, an is
sit qui Lutius ab Italis, à Gallis uero Bro-
scettus dicitur, quoniam is inter gratos se-
cundæ classis ipsorum fluuialium, in Gal-
lia Belgica atq; Britannia censeatur. Ven-
ditant eum omni tempore uiuū, innatan-
temq; ligneis uiuarijs Britāni, uentrēmq;
illis ultro cultris aperiunt ad ostentādā
eorum pinguedinē, quæ plagis exprimī-
tur, ut emptores aspectu suminis allician-
tur: neq; refutati propterea cōmoriuntur:
coeunt enim protinus patentia uulnera
Tincarum

Tincarum contactu, quod earū tenaci illuue, ueluti glutinosa medicamine solidentur. Thrasymenus lacus eius generis longe maximos, atq; optimos nutrit: bicubitales enim aliquando excessere magnitudine. Post Thrasymenios è Cimino, qui hodie Rusilloni lacus dicitur (fuit is uicus antiquitus Rus Syllanum) laudationes Romæ habentur. Nam quos præbet Bracciani lacus, qui olim Sabatinus fuit, & sapore & magnitudine sunt inferiores. Effigiem Lutij quum de Lupo ageretur, adamussim expressimus, ita ut posteris, quem ego piscem Lutium nominarim, minime sint dubitaturi, hic piscis admodum salubris omnium medicorum iudicio putatur. Cæterum ab insulsa quadam pulparū siccitate nullam unquam in optimatum mensis laudem uel commendationem adeptus est. Ita ut ij nostrates Lutij cum Gallicis dignitate minime sint cõparandi, & te, tuosq; cõuiuas lautissime Ludouice aliquādo deceperint, quum obsonatores Galli incõperto adhuc agresti illorum sapore, dum emerēt, sola proceritatis specie ducerentur: non enim maximi
semper

semper optimi . nam in omni genere piscium media ætas, quæ nōdum summam magnitudinē impleuit Cornelij Celsi auctoritate commendatur. Cæterum Lutorum mandibulæ tostæ, in pulueremq; reductæ, si aurei pondere cum uino sumantur, in uesica & renibus calculos frangere consueuerunt.

DE RAYNA SIVE BURBA,
RO CAPVT XXXVIII

Alunt singuli Italiæ lacus suos pisces, qui cæteris eius generis anteferrantur. Nam sicut in arboribus, cæterisque animalibus uidemus, sic & in ipsis aquatilibus contingit, ut aliæ atq; aliæ aquæ diuersis piscibus occultiore quadā proprietate, uel à terreno, uel à pastione, uel ab ipso demum cœlo prorsus accersita, non solum ad maiorē corporis amplitudinē, sed etiam ad ipsam saporis felicitatē plurimum cōferre uideantur. Probare etenim fides est Liguria solemus, Etrusca persica, Vesuuias uuas, à Clodia fossa, Padiq; ostijs melopepones, Appulas amygdalas, Campana malagranata, Picētes oliuas, è Romano agro poma apia, è Sabino piramustica,

mustea, Tarentinas iuglandes, Castaneas
 è Clauenna Rhæticiis proxima Alpibus,
 Nursina rapa, & ex Vmbria expetita Ro
 mæ terre tubera: ex animantibus itē boues
 Insubres, iuuenas Romanas, Tuscos a/
 pros, uitulas Surētinas, hœdos Vmbros,
 arietes Pistoriēses, gallinas Patauinas, &
 columbas Interamnēses, à magnitudine,
 saporeq; plurimum cōmendamus. Larius
 igit lacus ob longitudinē à Virgilio ma/
 ximus nūcupatus, pisces longe omnium
 maximos gignit, Troctas centū aliquādo
 librarū pondere, & Barbaros ducentarū.
 Sed Barbari illi ingentes uideri potius li/
 quidīs ac pspicuis in undis, q̃ capī retib⁹
 possunt, quū ea impotēti impetu plerūq;
 dilacerent. subeunt solstitij diebus umbro
 sos specus, in rupib⁹ Licinianis, quæ sunt
 in aduersa Larij ripa contra Insulam, Euri
 pumq; illū gemmeū à Cæcilio Plinio cele
 bratum. Eos industrius quidā sacerdos sa
 gittis arcubalista emissis, quum in profun
 do quiescētes fuscinis atq; tridentibus at/
 tingi nō possent, uulnerare conabatur, ne
 que tamen sagittæ longo alligatæ fūnicu
 lo, nisi auersis officiebāt, quū illa squama
 rum

rum serie thoracati earū ictus facile repellerent. Sunt & in Mantuano lacu, q̄ restagnāte Mincio amne late diffunditur, Barbari pisces sapore longe optimi: nam Lariani sola magnitudine sunt insignes, raro n̄ bipedalem excedere magnitudinē solēt, lati sunt, & ingentiū subauratarū squamarum specie, rotūdoq̄ item labro auri colorem referēte, pinnisq̄ pariter subcroceis, lōge pulcherimē: eos Veneti Raynas, ipsi uero Ticinēses, Placentiniq̄ & cæteri Padiaccolæ Carpenas appellant, humidiores carnes, sed tamē innoxias habēt, quod nō tenaci, sed aqueo potius humore abūdent, Lingua autē maxime ualere dicuntur, nam & sapore præstat, & uim habet augēdæ ueneris, sicuti in Tincarū & anatum linguis experimur.

DE POLYPO, SÆPIA, ET LOLLIGINE CAPVT XXXIX

PReter squamosos pisces, & lubricos, & planos, est etiā molliū genus, sic dictum, quoniā ad tactū molle sentiatur, ut sunt Polypi, Loligines, & Sæpiæ. Cōstat Polypus corpore admodum paruo, & in medio ad emittendā aquā fistulato, quod

pluribus brachijs, & crinibus instruit, qui
 bus, uti est omniũ fermè pisciũ solertissi-
 mus, obuia quæq; cõprehendit, ligat, in-
 uoluit, atq; flagellat, & ipsis deniq; ostreis
 siliceo tegumẽto egregie munitis insidias
 molitur. Sũt enim ei cirri multiplices, plu-
 rima in extremis prætenturis acetabula,
 itemq; frequẽtes pediculi, manusq; plica-
 tiles, quibus admiranda facinora dum ue-
 natur, edere cõsueuit: hiantibus siquidem
 conchis lapillũ imponit, ut illis sese occlu-
 dendĩ facultatẽ eripiat. Leonẽ, qui ualidã
 Murenã chelarũ forcipibus necat, cirris
 inuoluit, cõplexumq; sugendo paulatim
 interimit. Repit quoq; frequẽter in terrã,
 oleas ascẽdit, & in ædificia aliquãdo trãs-
 greditur. Refert Plinius Polypũ insignis
 audaciã, ac magnitudinis in cetarijs Hi-
 spaniã irrepssisse noctu ad lacus ligneos,
 fassamenta q; exedere, & populari consue-
 uisse, ad extremum præfectis fures obser-
 uantibus, latratu canũ deprehẽsum, expu-
 gnatumq; totius familiã concursu, atque
 ægre telis ac tridẽtibus fuisse confectũ, cu-
 ius cadauer ad insignis pugnæ memoriã
 Trebius Niger procõsulĩ L. Lucullo trãs-
 miserit.

miserit. Polypus ultra bimatū non uiuit, quem expirare in Venere aliqui prodiderunt. Caput eorū chartilagine cōstat, quæ celeriter durefcit, immaturamq; illis senectam adferre solet. Carnes Polyporū, Galeni atq; Athenæi authoritate, duræ sunt, & difficillimæ digestionis: si uero concoquantur, non omnino malum aut exiguū præbent alimentū. Salsugine autē sua Veneris pruritū excitant, & mirifice languidis, atq; defessis auxiliātur. Afferūtur Venetias ex Illyrici, Dalmatiæq; ora sale inueterati, quorum acetabula & extremitates cirrorū à senibus ad parandā sobolem expetuntur. Alexis poeta in Pamphila, ut citat Athenæus, quū incitāmēta Veneris percenseret, Bulbum, & Polypū ante alia celebrauit. Plinius quoq; ille, qui de medicina librū cōscripsit, ut alibi diximus, Polypos cardiacis cōferre arbitratus est. Sæpia autē & Loligo in hoc differunt, quod Sæpia latior, Loligo longior est. hæc rubrum, illa nigrum in timore liquorē emittit. Inest Loligini, quæ hodie Calamarium dicitur, gladiolus perspicuus & Chrystallo persimilis, Sæpia autem corpulentiam

quandā habet inter spinam & os mediā naturæ fungosæ atq; friabilis. Vtriq; sicuti & in Polypo, sunt barbæ, crines, & acceptabula, sed aliquanto breuiora, quibus escam corripunt: corporū uero alui alquanto capaciores q̃ in Polypis, quod natura prolixioribus postea capillamentis in Polypo compensarit. Sæpia, ut ait Athenæus in libro de medicina piscium, elixa uentri cōfert, succus eius subtilem reddit sanguinem, & mouet crism per hæmorrhoidas. Oua aut eius, authore Plinio, urinam cient, renumq; pituitas detrahūt. In uniuersum uero, mollium genus difficillime in stomachis cōcoquitur, si autem coquatur, plenius nutrimentū præbet. Quaratione, ut ait Athenæus, uenerem excitare dicūtur, nam in cōcoctionibus primis, quū maxime laboratur, uentum plurimū generari necesse est, quo maxime uirilia inflent; & uenus ipsa uel in senibus, quam languidula, reuiuiscat. Nobis uero manifeste cōpertum est, quæcunq; obsonia ex mollibus piscibus conficiantur, in stomachis studiosorū, aut ociosorū ægeratime coqui, multaq; subinde incommoda corpori,

corporibus adferri, quoniam primæ digestionis uitia in hepatis, ac uenarum secretionibus recte corrigi non possunt, neque sanguis ad idoneam puritatem elaborari. qua maxime de causa, Clemēti Pontifici Maximo ex huiusmodi mollibus obsonia appetenti, in mensa palàm totum eorum genus sæpissime sim detestatus.

DE LOCUSTA CAPVT XL

Mollibus piscibus Crustacei succedunt, inter quos Locusta primam obtinet dignitatem, eam Aristoteli Carabum esse Theodorus existimauit. Oppianus autē pro Carabo Leonem intelligit, qui Theodoro sit Cammarus: nam ubi prælium Carabi cū Murena multis uersibus elegantissime describit, Carabus denticulato forcipe instructus exprimit, quo Murenæ collum corripit. Cæterum sine cōtrouersia Locusta est Carabus, quanquā, ut ait Hermolaus, hæc nomina cōfundantur. Pedibus siquidē eius forcipes desunt, ut ait Aristoteles. Præterea Locustam corpore rubenti, aculeato & aspero esse constat, ut ex Suetonio etiam apparet, qui Tiberiū ait, apud Capreas piscatori faciem.

Locusta perfricari iussisse, quòd ille à tergo insulæ per deuia atq; aspera, ut Locustam dudum captam offerret, ad se improuisus erepsisset. Contrà uero Cammarus, qui Leo apud Pliniũ est, uti etiã nunc uulgari appellatione nuncupamus, & forcipes habet pro manibus, & corpore leui atq; cœruleo, multisq; subnigris maculis splēdet, ut Aristoteles pulcherrime depinxit, & nos quotidie uidemus, quẽ etiã Astacum appellauit Oppianus; nos uero Cāmaros appellamus eos, qui dulcibus in aquis reperiũtur, ad paruorũ Leonum effigiẽ, qui dum coquũtur, protinus rubescũt; eorũ maxima habet copia in Galia Cisalpina, quæ est frequentibus amniculis irrigua. Sunt & Maiæ grãdiores, rotundiore uentre, gressu in terra segnes, in aquis autẽ uelocissimæ, Veneti Granceuolas uocant, quarũ rotundioribus testis specula includere ad elegantia solẽt. Sunt & Paguri, Granciporri hodie nuncupati. Item Squillæ, siue Chelis, quas Oppianus, cæteri q; omnes Græci Carides appellant; eas mirũ in modũ commẽdauit Apicius in coquinario opere, Romani hodie Camme

Cammerugias & Pernocias uocant. Sunt qui arbitrentur Squillas esse id Cancrorū genus, quod Gibbum Aristoteles appellauit, uidentur enim Squillæ admodum Gibbæ. Quid autem sit Squilla Iuuenalis illo in carmine,

*Aspice quàm longo distendat pectore lancem
Quæ fertur domino Squilla.*

Ego putauerim illum Crustaceorū nomina cōfudisse, uoluisseq; intelligere pro Squilla Locustam, aut Leonē, qui dominis apponi consueuerint: per Cammaros autem illos scilicet paruos designasse, qui Locustarū ingentiū collatione, ueluti minutili, ignobilioribus cōuiuis apponerentur. in uniuersum Crustacea ab ouis commendatiora sunt, pinguescereq; solēt plenius: authore autem Galeno totū Crustatorum genus ob carniū duritiem difficillime cōcoquitur, falsumq; humorē adgenerat, sed aliquanto mitiorem ipsis Testaceis, de quibus mox agemus. Cācri autem & Cancelli, qui caudā non habent, latoq; corpore & ualde rotundo constant, quiq; colore rufescunt, & appensi lincis apud sacellū Hadriani pōtis uenūdantur,

hecticis & lenta febre laborantibus mire
cōueniunt, quoniā humidū, leueq; & ual
de refrigerans alimentū præbent, præser
tim si (utī præcipit Galenus) in aqua præ
decoctū magna ex parte falsuginem inna
tam exuerint. hūc Cancrū, qui Græce est
Carcinus, si in patelia uratur uiuus, sub ca
nis syderis ortū, quū sol in Leonē Zodia
ei transit, à rabido cane cōmorsis mirifice
auxiliari Aescrion Galeni preceptor af
firmauit. Pelops autē medicus Galeno etiā
familiaris, id à qualitate materie ipsi⁹ Cā
cri, nō autē à peculiari eius naturæ proprie
tate prouenire testat, cuius opinionē ne
mo ferè secutus est. Sed Dioscorides intel
lexit de fluuiialibus Cancris, quos cum ui
te alba concrematos admista gentiana, ra
bie affectis prospere semper exhibuit.

DE OSTREIS ET ALIIS TE
STACEIS CAPVT XLI

E Testaceorum genere Romæ in pre
tio habentur Ostrea, Pectunculi, &
Tellinæ. Ostrea mittit Corsica, sed raro,
& sæpe olida, quoniam aduersis tēpestati
bus impedita nauigatione, uel prædoni
bus Mauris intercluso mari, non facile ad
urbem

urbem perueniunt. Ea uero quæ à Pisauri litore paucis ante annis afferebātur, extincta ueluti earū progenie penitus abierunt. Ostrea, quū Romana res magnitudinis atq; luxuriæ fastigiū teneret, à Brundisio in Lucrinū lacum transportabātur, quæ ueluti ea peregrinatione gaudentia, adoptataq; dulcibus aquis mirifice pinguescebant. Fuereq; Ostrea adeo in honore ipsis gulæ proceribus, ut in remotissimas à mari regiones ligneis lacubus apportarentur. Refert Athenæus Apitiū nobilem parasitū, qui superioris nomine appellari promeruit, uasis summa industria fabricatis ad Traianum in mediterraneis Mesopotamiæ cōtra Parthos bellum gerentē recentissima Ostrea detulisse. ea maxime probantur, quæ magnarū nauīū carinis adhærent, & ab urinatoribus de manu colliguntur. In uniuersum Ostrea, ut ait Galenus falsum humorē aggenerāt, & præsertim si cruda comedātur, propterea rentiginem in salacibus plurimum adaugent, aluum quoq; ea mouere Plinius medicus asserit, qui & eorū testas ambustas dyssentericis prodesse, frixā uero eorum carnem

carnem à ueneno comesti Leporis mari-
ni liberare testatur. Plinij autē naturalis hi-
storiæ scriptoris autoritate, stomachū re-
ficiunt, fastidijs medentur, molliūt leniter
aluum, tenasmonicos iuuant, & Veneris
pruritū salsugine sua uehemēter incitant,
coctaq; in testis destillationibus profunt.
Affinem Ostreis Pectines siue Pectūculi,
quos hodie Cōchulas dicimus, naturā at-
que saporē habent, sunt striatæ & subru-
bra carne, & in Tarentino sinu laudatissi-
mæ & grādiore; quæ auriti Pectines La-
tinē appellantur, unde Horatius dixit,
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.

Seqūtur parua illæ Cōchulæ, à uete-
ribus Latinis Mytili, à Romanis autē ho-
die Græco nomine Tellinæ nūcupatæ,
quæ bellariorū locū obtinent, sunt enim
gratæ gustui, uerū arenulis scatēt, & pro-
pterea calculosis officiunt. Cinerē earum
casum pilorū in palpebris prohibere Ori-
basius affirmat. Sunt & alia Concharū ge-
nera prope infinita, ut Purpuræ, Buccinæ,
Aures, Dígiti, Vngues, Patellæ, Cochleæ,
quæ cōsultò præterimus, quoniā suburba-
no in mari rarissime capiātur, Est & Echi-
nus

nus nō ingratus principū mensis, spinoso
 castaneæ tegumēto assimilatus, cuius ge-
 neris est Echinometra multo maior, in al-
 to tantū mari pgenitus, quē Aristoteles
 urinę destillationibus efficacissime mede-
 ri testatus est. Venit & inter mensarū deli-
 tias Vertibula siue Vrtica, callus quidam
 ad magnitudinē iuglandis, cuius duricies
 ut ait Aristoteles, media est inter testā &
 coriū, colore subpallido & rubenti, ea fre-
 quenter in Pyrgorum litore ad Centum-
 cellas reperitur, quam sicuti palato iucun-
 dissimam, ita & stomachis minime insalu-
 brem esse conijcimus.

DE SALSAMENTIS CA. XLI

S Vperest ut de falsamētis pauca attin-
 gam⁹, quæ adeo in honore apud Græ-
 cos fuerūt, ut Atheniēses Chereprili, qui
 falsamenta uenditabat, filios in gratiam
 patris ciuitate donarint. Romani quoque
 huic rei plurimū studuerūt, ut ex Plinio li-
 cet cōiectari. Garū ante alia in pretio fuit,
 liquamē ex salitorum Scombrorū muria
 confectū, quod in uarios culinæ usus ue-
 niebat. conficiebatur optimū in Afrīca,
 quod sociorū quoq; appellatū est: sed id
 hodie

hodie penitus exoleuit. Maxima nūc gratia est Cephalorū ouis, quæ geminis folliculis circumcisa parte suminis, recentibus Cephalis eximūtur, quæ Græco nomine passim Oa Taricha, id est salita nūcupantur. Secundū Oa Taricha eminet Cauiariū, quod ex Sturionū ouis in Pōto conficitur, ita ut salita in massam ingētem cogantur, & cadis includantur: cruda ea comedimus, uel in panis crustulis ad prunas ustulatis: modico enim igne falsamēta in uniuersum indigēt, autoritate Athenæi, qui quum de celeriter factis loquimur, in prouerbiū cessisse ait, citius quæ falsamenta coquātur. sicut de Asparagis Latini usurparunt. Cauiaria Iulio secundo Ponitifici Maximo mirifice placuerunt, quod deiectum ei ciborū gustū sæpius alleuassent, & siti, uinisquæ pariter, ut in senibus accidit, mire lenocinari uiderētur. Sunt etiam in summa cōmendatione ex ipsis Sturionum pulpis Spinalia, sic uulgo nuncupata, quæ laricinis lignis assimilantur. Laudant & Moronē, ignoti nobis piscis prædura frustra, ualdequæ rubētia, quæ Mæotidis paludis accolæ mercimonij causa trāsmittunt,

mittunt, ea prius exedi cōmode non possunt, nisi aquæ calidæ perfusione molliantur. Sardæ, quæ Plinio, Theodoroq; sunt Trichiæ, itemq; quæ uocantur uulgo Aleces, aliquanto Sardis minores, in magno usu alendis familijs existunt. Sunt n̄ digitales pisciculi, qui lōge optimi in Liguria saliantur, eos aliqui Apuas esse uoluerūt, quæ authoritate omniū ferè antiquorum ex limo fiunt, & in magna copia apud Pyreum Athenarū portū capiūtur. Ex Cimbricis quoq; litoribus Aringhæ, pedales pisces in cratibus sale ac fumo inueterati nobis afferunt, quibus Hermolaus quum eas citaret propriū nomen nō indidit, utpote qui Alecis uocabulū ab illis gētibus usurpatū nō probabat. Adducūtur quoq; ex finibus Gothiæ, atq; Noruegiæ cubitales Merlucciæ, adeo duræ & extentæ, ut fustibus assimilentur, quas in delitijs Germanorū, qui urbē incolunt, esse uidemus. Sed Thynnis præcipue fora omnia & tabernæ salsamentariorū replent, de quibus late in proprio capite differuimus. Salmones etiā Gallia Belgica quotannis mittit, sed in plebis usum, quū saliti pristinā nobilitatem

bilitatem amittant. Cæterū ex salitis pal-
mam, omniū cōfessione etate nostra, obti-
nent Carpiones ex Benaco lacu, qui sub-
frixi modice saliantur, referunt ḡ Trocīa-
rum saporē, atq; ipsam corporis speciem,
nam & pulpæ eorū rufescunt, & argētea
tergora uarijs punctis depinguntur. Sed
quæ in Trocītis nigra sunt, in Carpioni-
bus rubra cōspicimus, ita ut is piscis, qui
Aufonio Salar uocatus est, proculdubio
esse uideatur, quum in Mosella dicit,
Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis.

Nullibi quàm in Benaco ex omni Ita-
lia Carpiones gignuntur. propterea factū
esse crediderim, ut antiqui q de piscibus
scripserunt, ueluti de ignoto pisce potius,
quàm de ignobili nullam fecerint mentio-
nem. Porro omnis generis Salsamēta san-
guinem inflammāt, bilem augēt, & stran-
gurijs obsunt: his uero q multa insulsa pi-
uita repletū habent stomachum, siccādo,
detrahendoq; auxiliātur, immoderate ue-
ro his utentes, uel etiam senes ipsos uehe-
menter ad Venerem incitare plerique au-
thores tradiderunt.

F I N I S.

ANTIQUA ET RECENTIORA
nomina piscium marinorum, lacu-
strum, & fluuiatiliū, quæ in
Iouij Commentarijs
continentur.

A

Acanthia	cap. 27
Acipenser	cap. 1. 34
Acon	17
Acus	32
Alec	18
Alofa	17
Alutarius	13. & 18
Amia	7
Anguilla	33
Anthia	34
Apua	21
Araneus	4
Astacus cancer	5
Asellus	20
Attilus	4
Attricilla	24
Aurata	11. & 19
Aures	41
Adelus	4. & 5

Albores	cap. 13
Aleces	42
Aringhæ	ibid.

B

Bacchi	10
Banchus	20
Barbus	16
Battipota	28
Bellona	32
Bos	5
Boca	19. & 21
Bruccus	29
Buccina	41
Buglossus	26
Bulbus	39
Burbarus	38
Bottetrissa	22
Brossettus	37

KK

Cal

VOCABULA

C		Conger cap.	
Callaria	cap. 20	Conchula	41
Callionymus	34	Cordylla	6
Calichthys	ibid.	Coruus	8
Cammarus	40	Coracinus	ibid.
Cammarugia	ibid.	Cothona	22
Canicula	3	Capidolius	2
Cancrus	40	Capo	16
Cancellus	ibid.	Carpena	38
Capito	10. & 16	Carpio	35. & 42
Caulinus	22	Cauariũ	4. & 41
Carabus	40	Citula	27
Carcinus	11	Columbus	ibid.
Centrina	7	D	
Cephalus	10	Delphinus	cap. 4
Cestris	ibid.	Dentix	12
Carcharia	4	Digitĩ	41
Carides	40	E	
Charax	12	Elops	cap. 34
Chalcis	27	Efos	4
Chelones	10	F	
Cytharus	16. 21. 27	Faber	8
Cittulus	21. & 27	Flator	2
Clupea	1. & 17	Fici	
Coccyges	20		
Cochlea	41		

PISCIVM

Fici	cap.	20	Lamia	cap.	4
Foterifia		28	Lechia		7
Fragolini		13	Leo		40
Frictura		19	Lepus		18

G

Galeus	27. &	34	Leuchistus	10. 16. 17	
Gallaria	31. &	34	Lingulaca		26
Gallazius		34	Limaria		6
Galeotes		4	Locusta		40
Girulus		36	Loligo		36
Glaucus		20	Lopida		7
Garum	18. &	40	Lumbricus		34
Gobio		22	Lupus	4. 9. 11. 35	
Gobius	ibid.		Lucius	4. 35. 37	
Granciporrus	40		Laccia		17
Granceuola	ibid.		Lacertus		19
			Lampetra		34
			Lupacius		4

H

Hycca		4
-------	--	---

I

Iulida	cap.	4
Iecinores		13
Ioctius		17

L

Labeo	cap.	10
-------	------	----

M

Melandria	cap.	6
Melanurus		24
Mæna	ibid.	
Mænula	ibid.	
Merula		20
Myxinus	ibid.	
Mugil		10
KK	2	Muco

VOCABULA

Muco	cap. 10	Pagurus	cap. 40
Mulus	9. & 18	Palamia	6
Mulus barbat ⁹ , &		Patellæ	41
barbatulus	16	Passer caput	24.
Murus	31	& cap.	25
Murena	11	Pastinaca	29
Murena parua	34	Pectunculi	41
Mustela	34	Pectines	ibid.
Merluzus	20	Perca	24
Merlucia	1	Percecus	24
Moro	42	Pernocia	40
N		Phagri	13
Nigricauda	24	Phyliter	2
O		Phycides	20
Oa Taricha	42	Phocena	4
Oculata	24	Pigus	1
Orca	2	Piscis sancti Petri	
Orcynus	6	caput	27
Orphus	16	Polypus	39
Ostrea	41	Pompilius 6. & 21	
Ochialis	24	Psammatida	4
Oculatella	28	Psammitis	ibid.
Organus	16	Psitta	25
P		Porcellus	4
Pagri	cap. 13	Porcelleta	ibid.
		Purpuræ	41
		Raia	

PISCIVM

R

Raia	29
Rayna	38
Raphis	32
Rhinobates	29
Rota	2
Rhombus	25
Roscettus	16

S

Salar	42
Salmon	ibid.
Salpa cap.	14
Salsamenta	42
Saperda	8
Sargus	15
Saurus	19
Sardæ	42
Scarus	1. & 11
Scylla	4
Sciena	5
Sciurus	21
Scombrus	19
Scorpio	23
Scorpena	ibid.
Sæpia	39

Silurus	4
Sinodon	12
Solea 24, 25, &	28
Squilla	40
Squatina	29
Squatraia	29
Schinalia	4
Spigola 4. &	9
Spinalia	42
Sturio	4
Stella	7
Sulius	4

T

Tarantellū cap.	6
Tellinæ	42
Thynnus 6. &	42
Thrissa	17
Tinca	36
Tomus Thurian?	
caput	4
Torsio	4
Torpedo	27
Trachurus	19
Trachina	ibid.
Trachida	ibid.
KK 3 Trigon	

VOCABVLA PISCIVM.

Trigon	cap. 29	Vngues	41
Trigla	18. 19. & 21	Vrtica	ibid.
Trichiaë	4. & 11	Vmbrina	5
Trocta	9. & 35		
Turdus	20	X	
Turtur	29	Xyphius	4. & 6

V

Varius	9
Varollus	4. & 9
Vertibula	41
Vmbra	5

Z

Zaphirus	11
Zeus	8

FINIS.

BASILEAE IN OFFICINA FRO-
beniana, per Hieronymum Frobe-
nium, & Nicolaum Episcopium,
Mense Augusto, Anno
M. D. XXXI.